

1959

1979

"79/1-2

KISGRAFIKA

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

KOVÁCS Imre rézkarca — C3
A címlapon FERY Antal, PEREI Zoltán, GÁCSI
Mihály és DISKAY Lenke metszetei láthatók

KISGRAFIKA

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

XVIII. ÉVF. 1. 2. SZÁM

SZERKESZTŐ: SEMSEY ANDOR

A KIADÁSÉRT FELEL: CSIBY MIHÁLY K.B.K. TITKÁR

K Ö S Z Ü N T Ő

A Kisgrafika Barátok Köre 1979-ben ünnepli megalakulásának 20. évfordulóját. Ebből az alkalomból tisztelettel köszöntöm a kör minden tagját, s a szakszervezet elnöksége nevében a gyűjtőknek, az alkotóknak, a kisgrafika minden barátjának további sikereket kívánok.

Magyarországon az exlibris gyűjtés — nyugati példára — a XIX. század második felében kezdődött el. A gyűjtés szervezett összefogásának módja a történelmi lehetőségekhez igazodott. A második világháború után majdnem 15 évnél kellett elteltetni ahhoz, hogy a gyűjtők egységes táborba való tömörítése sikerrel járjon. A lelkes alapítók jóvoltából azonban végül 1959 április 25-én a Fészek Művészklub egyik szekciójaként a Kisgrafika Barátok Köre megalakult és 76 taggal *megkezdte működését*.

A kisgrafika gyűjtőivel személyesen 1970-ben kerültem kapcsolatba — a budapesti XIII. Nemzetközi Exlibris kongresszuson. Jól emlékszem a találkozó baráti légkörére, a szorgos szervezőkre, az értékes grafikákra irányuló csodálkozó tekintetekre. Távolodva az eseménytől úgy tűnik, hogy a gyűjtőknek, a grafika barátainak ezt a művészi élményekre áhító szenvedélyét őriztem meg legtartósabban magamnak.

Azt hiszem, hogy a művészetek barátai a műgyűjtők bizonyos értelemben nagyon igényes emberek. Ők azok, akik az első pillanatban is többet látnak az alkotásból, mint a felületes szemlélődők. Ők azok, akik az oly nehezen megfogalmazható értékek között elsőként mernek válogatni. Ők azok, akik a megismert és „megszerzett” lapokhoz legtovább ragaszkodnak, miként közöttük találjuk azokat is, akik egy rosszul sikerült választás után a csalódottság érzését is sokáig „viselik”. A Kisgrafika Barátok Köre érdeimei között elsőként említhetjük azokat a törekvéseket, amelyeket a testület vezetősége a tagság igényeinek kielégítéséért az értékítélet fejlesztéséért húsz év óta megújuló erővel végez. Hogy ezt milyen sikerrel teszi, arról úgy is a grafika barátai illetékesek véleményt mondani. Úgy látom, hogy a húsz év bizonyító szakasz s úgy vélem, hogy a tagság érdekében — sőt velük együtt — még van tennivaló is bőven.

STETTNER Béla offset litográfiája — L.

A Kisgrafika Barátok Köre természetesen több szállal kapcsolódik a kortársi grafikusművészethez. A kapcsolódás húsz éves történetét se szóltanul hagyni, se túlbecsülni nem szeretném. Az évfordulón azonban ne legyünk túlzottan szerények; tehát valljuk be, hogy a mai magyar képgrafikus szakmában a kisgrafika készítésének becsülete van, a kisgrafika iránti érdeklődés az alkotók körében is növekszik. Ez öröm a gyűjtőknek és még számtalan alkotói sikerrel kecsegtető vállalkozás a művészeknek. A jó példák alapján csak bátorítani szeretném azokat a kezdeményezéseket, amelyeket a K.B.K. vezetősége a grafikusművészek „bevonásáért” tett és e téren a továbbiakban is tehet.

A húszéves munkáról szóló megemlékezésben fő helyre természetesen a tagság, az alkotók és a K.B.K. programjait szervező aktivisták, vezetők kell, hogy kerüljenek, hiszen a legközvetlenebb részesei a mindennapi munkának. Úgy is mondhatnám, hogy egy eleven kisgrafikai mozgalomból ők azok, akik semmiképp sem hiányozhatnak. Ugyanakkor igaz az is, hogy a gyűjtők, az alkotók és az aktivisták egyúttal a legfőbb felelősei mindannak, hogy a K.B.K. munkája mennyiségben és minőségben is tovább gazdagodjék. Ebben a törekvésben a szervezet tagjai segítőtársaként számíthatnak azokra, akik a Kisgrafika Barátok Köre mecénásai: a Kulturális Minisztérium Képzőművészeti Osztályára, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjára, a Fészek Művészkлубra, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségére, a Képző- és Iparművészek Szövetségére.

A nevükben is felajánlott segítség után a 20 éves jubileumon ismételten azt kívánom, hogy a Kisgrafika Barátok Köre eredményesen munkálkodjék tovább a magyar kisgrafika fejlesztésén, a művészet és műpártoló közönség táborának növelésén.

Orosz Sándor

a Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetének titkára

GACS Gábor
offset
litográfiája — L

A KISGRAFIKABARÁTOK KÖRENEK INTEZŐ BIZOTTSÁGA
MEGHÍVJA ÖNT A MŰVESZKLUBBAN TARTANDÓ ALAKULÓ
ÜLÉSERE: 1959. ÁPRILIS 25.-ÉN, D.U. 5-ÓRA

A K.B.K. HÚSZ ÉVE

Mielőtt a Kisgrafika Barátok Köre eddigi működéséről beszámolnánk, vessünk rövid visszapillantást körünk elődjére, a magyar ex libris gyűjtés múltjára.

Magyarországon az ex libris gyűjtés nyugati példára a XIX. század második felében kezdődött. Az intenzív gyűjtés azonban csak a század végén indult meg; ez a tény ösztökölte 1909-ben *Siklóssy Lászlót*, hogy megalakítsa a Szent György Céhét, amely az akkori amatőröket és gyűjtőket tömörítette egy táborba. A Céh aukciók rendezésével és kiállításokkal igyekezett minél több hívet szerezni az ex libris gyűjtésének és cserelista megjelentetésével függetlenítette a magyar gyűjtőket a hasonló külföldi egyesületektől. Folyóiratuk, „A Gyűjtő” igen nagy népszerűségnek örvendett és ex libris különszáma ma is az ex libris gyűjtők csemegéjének számít.

Az első világháború után a Szent György Céh működését beszüntette s hosszú éveken keresztül az ex libris gyűjtésnek szervezett irányítója, egyesülete nem volt.

Csaknem egy időben indult meg a szervezés Budapesten és Debrecenben az 1930-as évek elején egy ex libris gyűjtő egyesület megalakítására. Budapesten *Dr. Arady Kálmán* és *Pinterits Tibor* kezdeményezésére 1932-ben megalakult a Magyar Exlibris Gyűjtők és Kisgrafikabarátok Egyesülete (M.E.G.E.), Debrecenben 1935-ben *Nagy József* és *Dr. Soó Rezső* kezdeményezésére az Ajtósi-Dürer Céh. Míg az előbbi a „Kisgrafika” című, addig az utóbbi a „Magyar Exlibris” c. folyóiratot jelentette meg.

A két egyesület eredményes munkáját számtalan kiállítás és szebbnél szebb grafikai kiadványok, mapák megjelentetése tanúsítja. A két egyesület majd ötszázas taglétszámot tartott nyilván, ami az ex libris gyűjtés elterjedésének legjobb bizonyítéka.

A második világháború után mindkét egyesület beszüntette működését és majdnem 15 évnek kellett elmúlni ahhoz, hogy a gyűjtői kedv újra fellángoljon s lehetővé váljék a grafikusok és gyűjtők egy táborba való tömörítése.

1956-ban *Réthy István* összehívta az akkor ismert gyűjtőket a Magyar Bélyegygyűjtők Országos Szövetsége helyiségébe, akik lehetőséget nyújtottak ahhoz, hogy a szövetség egyik szekciójaként megalakuljon az ex libris gyűjtők szakosztálya. Az ellenforradalmi események azonban a szakosztály létrejöttét megakadályozták.

Ami ezután következik, az már a K.B.K. húszéves története! Réthy István 1958 végén kapcsolatot teremtett a Fiatal Művészek Stúdiója tagjával, *Stettner Bélával*. Négy oldalas memorandummal fordult a Stúdió vezetőségéhez és kérte, hogy a fiatal művészek közbenjöttével tegyék lehetővé a Kör megalakulását. A stúdió magáévá tette Réthy javaslatát és a Képzőművészek Szakszervezete felhatalmazást adott kettőjüknek a Kör megszervezésére. Megkeresték az akkor ismert régi ex libris gyűjtőket, valamint az ex libris készítésével foglalkozó grafikusokat és 1959. április 25-én a „Fészek” Művészklub egyik szekciójaként megalakult a Kisgrafika Barátok Köre, amelynek alapító tagjai a következők voltak: *Dr. Arady Kálmán, Galambos Ferenc, Dr. Illyés Sándor László, Nagy József, Réthy István, Reisinger Jenő, Dr. Soó Rezső, Szentessy Flórián, Tompos Ernő és Dr. Wiltner Sándor*.

A Kör 76 taggal kezdte meg működését. Legelső feladat volt a közvetlen kapcsolat megteremtése a művészek és a gyűjtők között. Ennek a baráti kapcsolatnak az volt az eredménye, hogy az első 5 évben 102 ex librist és alkalmi grafikát készítettek művészeink és olyanok is bekapcsolódtak az ex libris készítésébe, akik a grafika ezen ágával korábban nem foglalkoztak.

Taglétszámunk egyre nőtt, amihez a Fészek Klub is adta; ahol havonta egyszer klubdélutánunkat rendeztük. A gyűjtés előmozdítása érdekében többször adtunk ki cserelistát, melyeket a társszervezeteknek is megküldtünk, s ezzel jelet adtunk működésünkről. Mintegy 26 külföldi társszervezetnek levélben is bejelentettük megalakulásunkat. Több helyről érkezett válaszlevélben örömmel üdvözölték Körünket.

Körünk első évtizedének történetéről ezen a helyen nem tartjuk szükségesnek bővebben beszélni, mert a K.B.K. 1969-ben megjelent jubileumi évkönyve erről az időről részletes beszámolót közöl. A 168 oldalas könyv kimerítően ismerteti a Kör tevékenységét, kiállításait, kiadványait, beszámol lapunk első hét esztendejéről. A szép kiállítás évkönyvet 55 illusztráció tette még gazdagabbá.

Az első tíz esztendő tevékenységére a „koronát” az 1970. novemberében a Fészek Klubban megrendezett 13. Nemzetközi Kisgrafikai Kongresszus tette fel, mely a kezdeti nehézségek ellenére a magyar kisgrafika ügyének nagy sikerét hozta meg. Utólag el kell ismernünk, igen nagy nehézségek árán jött létre ez a találkozó. Az eredeti, szeptember 3. és 6-a közötti időpontra 370 főnyi jelentkezés futott be. Szállás-nehézségek miatt azonban a kongresszus időpontját a kedvezőtlenebb novemberre kellett elhalasztani, így a jelentkezők száma a felére csökkent le. 1970. november 5-én a kongresszus 144 főnyi résztvevővel nyílt meg. A résztvevők megoszlása országok szerint: Ausztria: 3, Belgium: 3, Csehszlovákia: 14, Dánia: 3, Franciaország: 4, Jugoszlávia: 4, Lengyelország: 29, NDK: 5, NSZK: 5, Olaszország: 8, Románia: 3, Spanyolország: 1, Svájc: 4, Szovjetunió: 5, Magyarország: 53 fő. A nagy találkozó eseményeit a Kisgrafika Értesítő 1970. évi decemberi száma teljes részletességgel felsorolja, a résztvevők névsorától a kirándulásokig bezárólag. Jelentőségét emelte a résztvevő egyesületektől beérkezett nagyszámú kongresszusi kiadvány is. Ezeket az utolsó napon titkárunk vezetésével kis kollektíva osztályozta, csoportosította és osztotta szét. A kongresszusok történetében ritka mennyiséget, 19 féle mappát, katalógust kapott a találkozó minden résztvevője. A világ ex libris-újságaiban megjelent beszámolók a budapesti kongresszust a szív, a barátság, a szeretet kongresszusának nevezték el.

A budapesti kongresszus sikere itthon sem maradt hatástalan. Taglétszámunk 1971-ben 250 fő körül járt. A kisgrafika felé fordult érdeklődésre jellemző, hogy a Televízió 1971-ben „Látogatás a kisgrafika-gyűjtőknél” címmel filmet készített Körünk közreműködésével. A *Zsigmondi Boris* által rendezett film-ben *Galambos Ferenc* ismertette az ex libris történetét, *Stettner Béla* a linómetszés, *Bordás Ferenc* a fametszés technikáját mutatta be. *Semsey Andor* gyűjteménye lengyel és szovjet anyagát méltatta, *Réthy István* pedig a gyűjtés technikájáról beszélt. A filmet az év folyamán két ízben sugározta a Magyar Televízió.

1971. május 21-én nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában az a nagyszabású magyar grafikai kiállítás, melyet Dürer születésének 500. évfordulójára rendeztek. A kiállítás előtt kiírt pályázat díjait *Csohány Kálmán, Kondor Béla, Stettner Béla és Rékassy Csaba* nyerte el.

1972-ben a tizenegyedik évfolyamába lépett Körünk évenként háromszor megjelenő kiadványa, a „KISGRAFIKA”. A lap 1962-ben „K.B.K. Értesítő” címmel indult, később „Kisgrafika Értesítő” címen jelent meg. Az 1972. évi első szám nemcsak új címmel, hanem sokkal előnyösebb köntösben is jelent meg. A szerkesztő változatlanul *Galambos Ferenc*, aki munkájával a lapot a gyűjtők igen gazdag, színvonalas szakkiadványává fejlesztette fel. Volt is olvasója a lapnak, hiszen 1972-ben a K.B.K. 107 gyűjtő, 154 pártoló- és 76 művész-tagot számlált.

Perei Z.
1979.

PEREI Zoltán fametszete — X1

STETTNER Béla offset litográfiája — L

A KISGRAFIKA BA-
RATOK ÜDVÖZLIK

RÉTHY ISTVÁN
70. SZÜLETÉS NAP-
JÁN ÉS KÖRÜNK
ALKULÁSAINAK
20. ÉVFORDULÓJÁN
MINT ALAPÍTÓT IS.

Stettner

Klubnapjaink székhelyét felsőbb intézkedésre 1972 végén a Fészek Klub gobelinterméből a Rátkai Klubba, majd 1974 júliusától a Pilvax kávéház presso-helyiségébe tettük át. Ezzel megkezdődött a vándorlás, mely a tagság szétszóródásához, összejöveteleink ellaposodásához vezetett. Az említett összejövetei helyek ugyanis nem alkalmasak kisgrafika-cserére, vetített képek előadások rendezésére. Az összejöveteleken legfeljebb beszélgetni lehetett, így tartalmas program hiányában sok gyűjtőnk távolmaradt. Csak 1976 májusától látogathattuk ismét a Fészek Klubot, ahol az újonnan létesített Pinceklub volt kijelölve találkozóink színhelyéül. Ez a helyiség azonban olyan leegyeztlen, hogy a gyűjtők dr. Semsey Andor nagy erőfeszítéssel létrehozott rövid grafikai bemutatói után nyomban az étterembe menekültek. Később már csak az étterem szolgált a találkozóknak színhelyéül. Ez a „vacsorázgatás” a szervezett programot lehetetlenre tette, s ezt egyre többen, egyre többször tették szóvá a tagság körében. Csak 1978 decemberétől tereldőtt újra a régi mederbe havi találkozóink ügye, amikor ismét rendelkezésünkre állt a Fészek gobelinterme. Ettől kezdve havonta diavetítés, cserelhetőség, színvonalas program várja a megjelenteket. Reméljük, hogy a harmadik évtizedben az ellanyhult budapesti élet fellendüléséről beszélhetünk majd!

Amennyire szomorúan tapasztalták a gyűjtők a budapesti összejövetelek ellaposodását, olyan öröndetes számukra a vidéki ex libris-élet kibontakozása, jelenlegi színessége. Erre jellemző adatként említjük meg, hogy a „Kisgrafika” 1975/3. száma egy egész oldalon keresztül sorolja fel a magyar városokban, községekben rendezett ex libris-kiállításokat, Debrecenről Szombathelyig. És ez csak egy példa a sok közül! Vidéki csoportjaink működéséről más helyen számolunk be.

1972 nyarán újabb jelentős grafikai eseményre került sor a Magyar Nemzeti Galériában: a Dóza György György emlékére készült grafikai kiállításán a magyar grafikusművészek legjobbjainak alkotásai szerepeltek. Stettner Béla 3 lapból álló sorozata díjat nyert.

Perej 7

PEREI Zoltán fametszete — X1

1974-ben 15 éves volt a K.B.K. Az évforduló alkalmából lapunk örömmel állapította meg, hogy az országban működő több könyvtár érdeklődése egyre jobban az ex libris felé fordult. A Széchenyi Könyvtárban az időközben elhunyt dr. Bélley Pál neves grafikusaink (Fery, Stettner, Diskay) egyéni ex libris kiállítását rendezte meg a könyvtár olvasótermében, szakszerű katalógus kíséretében. Szegeden a Somogyi Könyvtár, a Jászberényi Városi- és Járási Könyvtár, az egri és szolnoki Megyei Könyvtárak nagy iramban kezdték meg ex libris-gyűjteményük létrehozását. Kijárásaik, jó színvonalú kiadványaik (Eger, Jászberény) a magyar ex libris ügyének igen nagy szolgálatot tettek.

A KISGRAFIKA 1975/1. száma fontos személyi változásokat jelentett be Körünk életében. Varga Mátyás lemondása után Varga Nándor Lajos grafikusművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze a vezetőség felkérése alapján elvállalta a K.B.K. elnöki tisztét. A másik változás lapunk szerkesztésében történt: Galambos Ferenc egészségi okokból megvált ettől a munkától. A KISGRAFIKA új szerkesztője Semsey Andor lett. Galambos Ferenc több mint egy évtizeden át szerkesztette lapunkat. Hatalmas szakmai tudása, kitűnő szervezőkészsége, szemléletes stílusa sok barátot szerzett lapunknak. Markáns egyénisége sok évre meghatározta lapunk arculatát. Amikor a KISGRAFIKA érdekében végzett nagyjértékű munkáját ezúton is köszönettel nyugtázzuk, további tanulmányait várjuk, közreműködésére a jövőben is számítunk!

Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából nagyszabású képzőművészeti kiállítás megrendezésére került sor a Műcsarnokban. A grafikusok a bal oldali két termet kapták kiállítási helyül. Itt 66 művész 119 alkotása került bemutatásra.

DISKAY Lenke fametszete X1

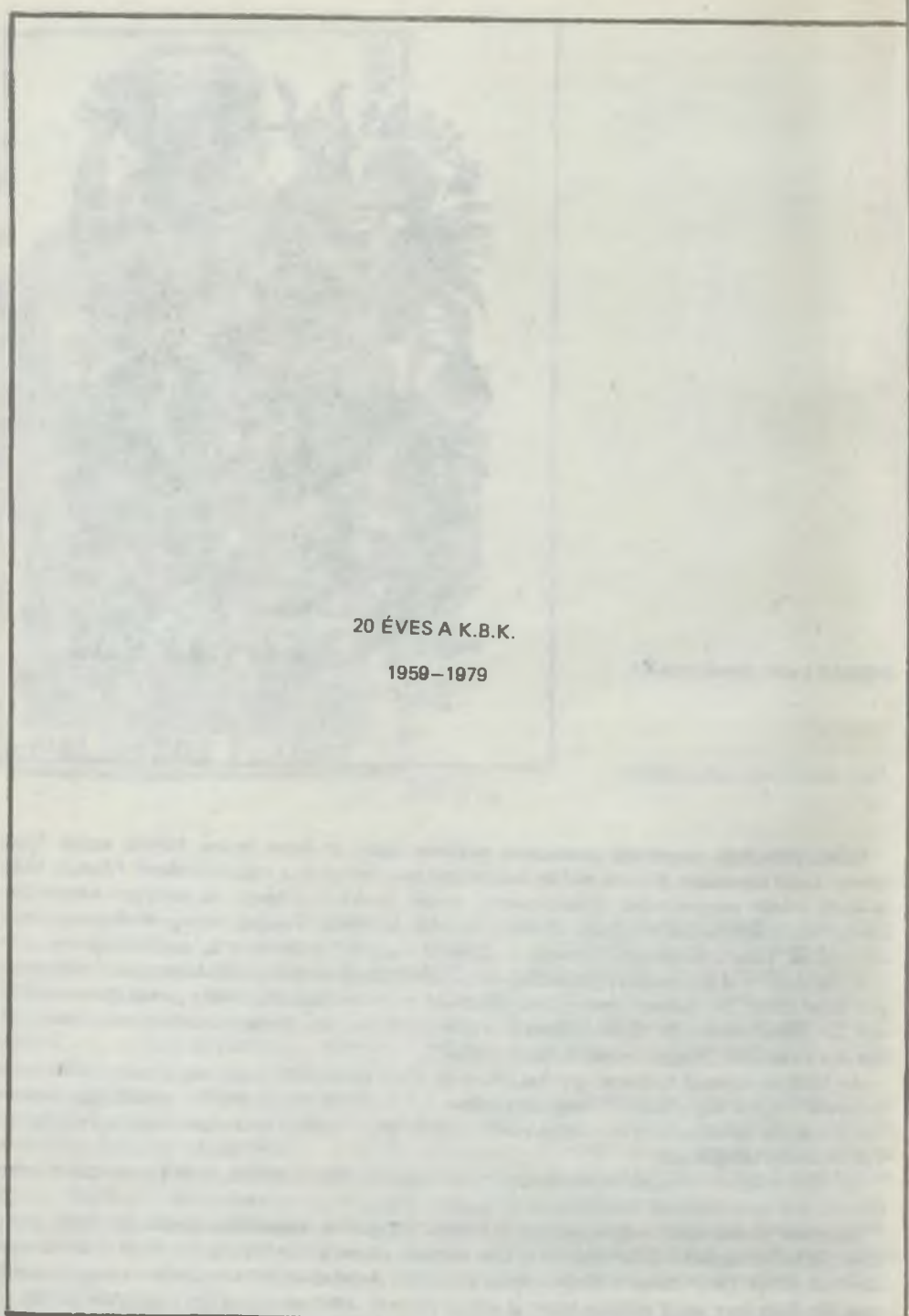
Művészettörténeti jelentőségű publikációt tartalmaz ebben az évben lapunk 1975/3. száma: Varga Nándor Lajos professzor, Körünk elnöke összefoglaló tanulmányt írt a Képzőművészeti Főiskola 1932. és 1948. között megjelentetett 10 évkönyvéről, melyek az akkori hallgatók, napjaink jeles képzőművészeinek közreműködésével készültek. Új kezdeményezés lapunkban a magyar művészek alkotásjegyzékének közlése. Nagy olvasottságnak örvend a „Gyűjtők Fóruma” c. rovatunk is, melyben egy-egy neves gyűjtőnk mondja el gyűjteménye kialakításának történetét, gyűjtési módszerét. A sorozatban többek között Nagy Dezső, Dr. Semsey Andor, Szász Sándorné, Pittmann Lászlóné, Réthy István, Szentessy Flórián, Dr. Csányi István, Dr. Kertész Dénes és a gyergyószentmiklósi Elekes Vencel barátunk felel cikkében erre a kérdésre: „Hogyan lettem ex libris-gyűjtő?”

Az 1976-os esztendő budapesti grafikai eseménye volt a Nemzeti Múzeum nagyszabású kiállítása: „A természet világa a kisgrafikában”. Megrendezésében Csibye Mihály grafikusművész szerzett nagy érdemeket. A kiállítás és színvonalas katalógusa maradandó élményt, hasznos tanulságot jelentett a nagyszámú diák és felnőtt látogatónak.

Az utóbbi időben a Fészek Művészklubban is rendeztünk kiállításokat, ezekről a kiállításokat ismertető cikkünk ad beszámolót. Az Ady-kiállítás lapjaiból mappát is adtunk ki.

Húszéves jubileumunk megünneplésére a Fészek Művészklub éttermében került sor 1979. április 25-én. A baráti vacsorán vidéki tagjaink is szép számmal jelentek meg Pécsről, Ceglédreől és számos más városból. Réthy István titkár megnyitó szavai után Fery Antal elnökünk köszöntötte a megjelenteket, majd Dr. Soós Imre adott vázlatos képet az elmúlt 20 évről. Jubileumunkkal lesz kapcsolatos június 14-15-én a veszprémi-tihanyi VI. Országos Kisgrafikai Találkozó, ahol a Balatoni Kisgrafikai Biennálé kiállításán elhunyt művész és gyűjtő tagjainkról is megemlékezünk.

Réthy István — Dr. Soós Imre

20 ÉVES A K.B.K.

1959–1979

DISKAY Lenke eredeti Fametszete – X1/2

HAZAI KISGRAFIKA KIÁLLÍTÁSOK

Egy ország kisgrafika-életének leghűbb tükre a kiállítások sora. Körünk egyik fő célkitűzése mindig az volt, hogy időről-időre bemutassa hazánk és a külföld kisgrafikaművészetének újabb alkotásait, nem feledkezve el a múlttól sem.

Első kiállításunk 1961-ben a Fényes Adolf teremben volt. Úgy ez, mint az 1965-ben a Dürer-teremben megrendezett kiállítás sok új hívet szerzett a kisgrafikának. 1967-ben a Fővárosi Művelődési Házban a magyar művészek mellé felsorakoztattuk a szocialista országok művészeit is. 1970 novemberében a XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszus alkalmával előkelő helyen, az Ernst Múzeumban mutattuk be a mai magyar és külföldi kisgrafikát, ugyanakkor a Magyar Nemzeti Múzeum kupolacsarnokában a régi magyar ex librisek kultúrtörténeti értékű kiállítása volt látható. Az Iparművészeti Múzeum *Kozma Lajos* és *Nagy Sándor* ex libriseiből összeállított kis kamarakiállítása azért érdemel említést, mert itt volt 1903-ban az első magyar ex libris-kiállítás. Ezekben a napokban mutatkozott be első ízben a Mezőgazdasági Múzeum *Lippóczy Norbert* által adományozott szőlős-boros témájú gyűjteménye. Két év múlva, a Nemzetközi Borvilágverseny alkalmával ismét a közönség elé került az időközben tetemesen megnövekedett anyag. Felszabadulásunk 30 éves jubileumát körünk színvonalas bemutatóval ünnepelte meg 1975-ben a Csók Galériában. Ez az anyag később több vidéki városba is eljutott. 1976-ban a Magyar Nemzeti Múzeum ismét otthont adott egy kiállításunknak, amely a természet világához kapcsolódott. Az utóbbi években otthonunk, a Fészek Művészklub is több kamarakiállításnak lett színhelye (1977: *Ady-lapok*, 1978: *Nők a kisgrafikában*, ugyanezen év novemberében a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásának 60. évfordulóján rendeztünk kiállítást. 1979. február 27-én *Gácsai Mihály*, *Rékassy Csaba* és *Vén Zoltán* humoros grafikáit láthatták a Fészek Művészklub látogatói. B. Supka Magdolna közvetlen hangú, szellemes megnyitója külön értéke volt a bemutatónak.)

Az Országos Széchényi Könyvtárban *Bélley Pál* búzgólkodásának is több kiállítás lett az eredménye, amelyeket a kiadott katalógusok tettek emlékezetessé. Vidéki tagjaink is kivették a részüket a kiállítás-rendezésből, sőt gyakran a súly a vidékre tolódt. Különösen három centrumot kell kiemelni. Ezek közül *Nagy László Lázár* által rendezett Ceglédi Ősz kisgrafika-kiállításából fejlődött ki az Országos Kisgrafikai Találkozó és kiállítások sora, a Keszthelyi Múzeumban pedig a *Poór Ferenc* által szervezett kiállításokból a Balatoni Kisgrafikai Biennálé. Debrecenben *Lenkey István* a grafikai kiállítások egész sorát rendezte, de működését kiterjesztette Hajdúböszörményre, Nyíregyházára és számos más városra is. Főleg tematikus kiállításokat rendezett, turista, zenei orvosi stb. témákból, az Országos Virágkarneválokat pedig virágos ex libris-kiállításokkal tette színesebbé. Pécsen *Szentesi Flórián*, Szegeden *Magyar Mária* és *Kopasz Márta*, Gyulán a *Meskó-Póka házaspár*, Szombathelyen és az ország nyugati részén *Pittmann László* és *P. Mikó Ildikó* működése hagyott maradandó nyomot a kiállítási naptárban. *Poór Ferenc* új

FERY Antal fametszete — X2

munkahelyén, Veszprém-ben a Kisgrafika Galéria kiállítás-sorozatának alapjait vetette meg. A bemutatott anyag párhuzamosan a pápai könyvtárban is bemutatásra került. Külön értéke a bemutatónak a későbbiek folyamán kiadásra került Kisgrafika Füzetek, amelyek a bemutatott művészek alkotásjegyzékét is közreadták. Ugyanúgy Jászberényben Dr. Arató Antal könyvtárigazgató által rendezett kiállításoknak (Székely Mihály emlékkiállítás, Műemlék a kisgrafikákon (1972) stb.) is nagy értékei a kisgrafikai kiadványok. Egerben *Nagy István* rendezett kiállításokat, Szerencsen pedig a Zempléni Múzeum ex libris-gyűjteménye került a közönség elé. Meg kell még emlékezni Budapesten M. Kiss József kiállításrendező tevékenységéről és *Semsey Andor* is számos fővárosi és vidéki kiállítás megszületésénél bábáskodott. Csak futólag említjük itt a külföldi művészeket bemutató kiállításokat (lengyel és szovjet, különösképpen lett és litván ex librisek, valamint *E. Goljahovszkij*, *A. Kalasnyikov*, *G. Ratner*, *J. Tyihanovics* és *W. Jakubowski* bemutatói).

Nehéz feladat kielégítő áttekintést adni az elmúlt 20 év kiállításairól. Segítséget jelentenek a katalógusok, hiszen a kiállított anyag legtöbbször szétszóródik és csak a katalógusok őrzik meg emléküket. A kiállítások rendezőjeként nincs mindig a K.B.K. feltüntetve, de valamilyen formában tagjai révén mind-egyiken ott működött. Természetesen csak a kiadott katalógusokra támaszkodhattunk, amikor a következőkben megkíséreljük a kiállított kisgrafikák alkotóiról egy betűrendes jegyzék közreadását. A név után egy jelzőszámmal utalunk az alább közölt katalógus-jegyzékre. Nem vettük fel a jegyzékbe az egyéni kiállítások katalógusát, ezekre a kiállításokra a művész neve után külön utalunk. (Kivételesen néha olyan egyéni kiállításoknál zárójelben utalunk a Veszprém-Pápai Kisgrafika Galéria Füzetének sorszáma-ra, illetve a Jászberényi könyvtár Kisgrafikai Kiadvány-sorszáma-ra).

Tematikus kiállításokat csak kivételképpen vettünk fel, valamint mellőztük a kisebb jelentőségű vidéki kiállításokat is.

Tudjuk, hogy összeállításunknak sok hiányossága van, de meg vagyunk győződve arról is, hogy így is hasznos eszköze lesz a tájékozódásnak. Nem kevés töprengés, megbeszélés után sikerült az összeállítás szempontjait tisztázni és csak ez után kezdődhetett el a lajstrom összeállításának időrabló munkája, amelyet Dr. Katona Gábor tagtársunk végzett.

Semsey Andor

KATALÓGUSJEGYZÉK:

1. 1961. szept.—okt. Kisgrafika (Ex libris, alkalmi grafika) kiállítás, Budapest, Fényes Adolf Terem
2. 1965. máj.—jún. Kisgrafika-bemutató. Budapest, Dürer Terem.
3. 1966. márc.—ápr. Kisgrafika Kiállítás, Debrecen.
4. 1967. december Nemzetközi Kisgrafika és ex libris-kiállítás. Budapest, Fővárosi Művelődési Ház
5. 1970. november Nemzetközi ex libris és kisgrafika kiállítás. Budapest, Ernst-Múzeum.
6. 1971. júl. I. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, Keszthely, Balatoni Múzeum.
7. 1972. május In Memoriam Székely Mihály. Jászberény, Városi-Járási Könyvtár
8. 1973. júl. II. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, Keszthely, Balatoni Múzeum
9. 1973. október Ceglédi Ősz '73. Országos Kisgrafikai Kiállítás (I. Orsz. KBK találkozó!) Cegléd, Kossuth Műv. K.
10. 1975. május Jubileumi Kisgrafika kiállítás. Budapest, Csók Galéria
11. 1975. júl.—aug. III. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, Keszthely, Balatoni Múzeum
12. 1975. október Ceglédi Ősz '75. Országos kisgrafikai kiállítás (II. Orsz. KBK találkozó) Cegléd, Kossuth Művelődési Központ.
13. 1976. április Természet világa a kisgrafikán. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum Természettudományi Múzeuma
- 13/a. 1976. máj.—jún. Orsz. Kisgrafika kiállítás Berzsenyi Dániel születésének 200. évfordulójára. Celldömölk, Kemenesaljai Művelődési Központ.
14. 1976. július III. Országos Kisgrafikai Találkozó. Kiállítás, Pécs, Dr. Doktor Sándor Városi Művelődési Központ.
15. 1977. július IV. Országos Kisgrafikai Találkozó és pályázat. Kiállítás: Szeged világa. Szeged, Bartók Béla Művelődési Központ. (A katalógusnak nevezett ismeretű csak az illusztrációként szereplő lapok szerzőit sorolja fel.)
16. 1977. júl.—szept. IV. Balatoni Kisgrafikai Biennálé. Keszthely, Balatoni Múzeum.
17. 1977. okt.—nov. Ceglédi Ősz '77. III. Országos Kisgrafikai kiállítás. Cegléd, Kossuth Művelődési Központ.
18. 1978. július Ex libris és kisgrafikai kiállítás (5. országos kisgrafikai találkozó) Debrecen, Pedagógus Művelődési Ház.
19. 1977–1978 „Ady lapok” Budapest, (Fészek), Eger, Jászberény, Szombathely (Katalógust kiadta a Jászberényi Városi Járási Könyvtár)

A KIÁLLÍTÁSOK RÉSZTVEVŐI:

1. Arató Gyula 1.	15/a. Bálint Ildikó 13.a.
2. Artner Margit 18.	16. Bálványos Huba 4.
3. Aszódi Weil Erzsébet 2., 4., 5.	17. Bánfi Dénes 7.
4. Ábrahám Ráfael 2., Országos Széchenyi Könyvtár (1965)	18. Benkő Katalin 11.
5. Ágotha Margit 10., 11., 16., 19.	19. Benyó Ildikó 10., 11.
6. Badacsonyi Sándor 10., 11.	19a. Beretvás András 13.a.
7. Bajor Ágost 1.	20. Bizse János 14.
8. Bakacsi Lajos 9., 12., 17.	21. Bognár Zoltán 8., 10., 11., 12., 16., Veszprém-Pápa 1979. (Kisgrafika f. 10. sz.)
9. ifj. Balázs József 10., 11.	22. Bor István 6., 7., 8.
10. Balássy Zoltán 16.	23. Bordás Ferenc 1., 2., 4., 5., 10., 11., 13., 15., 17., Veszprém-Pápa 1978. (Kisgrafika f. 6. sz.)
11. Bangha Ferenc 10., 11., 13/a., 14., 15., 16., 18., 19.	24. Bozsik István 10., 11.
12. Barakonyi Klára 14.	25. Bükkösi Gábor 10., 11.
13. Barczy Pál 11.	26. Csáky Lajos 9.
14. Barnóth Zoltán 17.	27. Csibý Mihály 10., 11., 12., 13., 13.a., 16., 17., 18.
15. Basch Árpád 13.	28. Csik István 1.

29. Csohány Kálmán 4., 5., 10., 11., 15., 16., 19.
30. Csurgói Máté Lajos 2., 4., 6., 14., 15., 16.
31. Cakó Ferenc 16.
32. Czinke Ferenc 2.
33. Dániel Viktor 8., 9., 11., 12., 13., 16., 17., 18.
34. Decsi Ilona 15., 16.
- 34a. Dely István 13.a.
35. Diskay Lenke 2., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 18., Országos Széchényi Könyvtár 1966, Jászberény, 1974. (Kisgrafika kiadvány 5.), Veszprém-Pápa 1977.
36. Dohnál Tibor 10., 11., 12.
37. Dorosz Károly 16.
38. Drahos István 1., Veszprém-Pápa, 1977.
- 38a. Ecsedi Mária 13.a.
39. Engel Tevan István 11., 16.
40. Égerházi Imre 3.
41. Ék Sándor 10., 11.
- 41a. Farkas István 13.a.
42. Farkas József 9., 10., 11., 12., 13., 19.
43. Farkas Károly 13.
44. Fábián Tivadar 9.
45. Ferdinánd Judit 18.
46. Ferk Anna 10., 11.
47. Fery Antal 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 13.a., 14., 15., 16., 17., 18., 19., Országos Széchényi Könyvtár, 1965, Jászberény, 1975. (Kisgrafika kiadvány 6. sz.), Veszprém-Pápa 1975.
48. Füle Mihály 1., 4., 5., 13.
49. Gacs Gábor 1., 2., 3., 4., 10., 11.
- 49a. Gazsó Ilona 2.
50. Gács Mihály 1., 2., 4., 10., 11., 13., 16., Fészek, 1979.
51. Gál Ferenc 1., 2., 4.
52. Gerzson Pál 1.
53. Gross Arnold 1., 2., 3., 4.
54. Gross Betteiheim J. 2.
55. Gulicska Lőrinc 9., 12., 17.
56. Gulyás Dénes 1.
57. Gyulai Liviusz 10., 11.
58. Hajós Éva 5.
59. Harangozó Ferenc 16.
60. Havas Eszter 10., 11., 13.a., 14., 16., 18.
61. Herczeg István 7., 8.
62. Hoós Elvira 5., 6., 14.
63. Horváth Endre 1., 13.
64. Horváth István 5.
65. Huszár István 2., 3.
66. Imre Lajos 13.
67. Illés Árpád 2.
68. Jónás György 9.
69. Józsa János 3., 4., 7., 8., 9., 12., 13., 13.a., 15., 16., 17., 18., 19., Veszprém-Pápa, 1976. (Kisgrafika f. 2. sz.)
70. Juhász Miklós 8.
71. Juricskay Pál 3.
72. Jurida Károly 2., 3., 4., 10., 11.
73. Kaczur György 9.
74. Karkus István 8.
75. Kass János 4., 5., 13., 15.
76. Kaveczky Zoltán 1., 2., 13., Budafok, 1977.
77. Kántor Jenő, 12., 17.
78. Keresztes Dóra 16.
79. Kertes Kollmann Jenő 5., 13.
80. Kékesi László 1., 4., 5., 7., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 17.
81. Kéri Imre 16.
82. M. Kiss József 6., 12., 13., 17.
83. Kiss Terézia 8., 11., 15.
84. Király László 9., 17.
85. Klossy Irén 16.
86. Kolosváry Bálint 1., 2., 16.
87. Komjáti Gyula 1.
88. Komjáthy Anna 10., 11., 13.a.
89. Kondor Béla 2., 3., 4.
90. Kondor Lajos 2., 4., 5., 10., 11.
91. Kopasz Márta 4., 9., 12., 15., 16., 17., Szeged, 1971.
92. Korda Béla 5., 6., 7., 13.
93. Kórusz József 8.
94. Kós Lajos 2.
95. Kovács Ferenc 1., 2., 13.
96. Kovács Gyula 7., 8., 9.
97. Kovács Imre 10., 11., 12.
98. Kovács István 17.
99. Kőhegyi Gyula 2., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 16., 17., 18., Veszprém-Pápa 1978. (Kisgrafika f. 8. sz.)
100. König Róbert 16., 19.
101. Kunt Ernő 2.
102. Lacza Márta 14.
103. Lapis András 10., 11.
104. Láng Rudolf 10., 11., 14., 15., 16., 18.
105. László Anna 15.
106. László Gyula 16.
107. M. Lendvai Katalin 8.
108. Lenkey Zoltán 10., 11.
109. Litkei József 1.
110. Lukoviczky Endre 10., 11., 13.a.
111. Lukovszky László 10., 11.
112. Magén István 10., 11.
113. Magyar József 2.
- 113a. M. Makkai Piroska Jászberény, 1976. (Kisgrafika kiadvány sz. n.) Budapest, 1978.

114. Makky György 6., 8., Országos Széchenyi Könyvtár, 1968.
- 114a. Marosits József 13.a.
115. Martyn Ferenc 14.
116. Maurer Dóra 2., 3., 5.
117. Cs. Máté Lajos 1., 2., 6.
118. Medgyessy Miklós 8., 12., 17.
119. Menyhárt József 1., 2., 3., 4., 5., 8., 10., 11., 12., Debrecen, 1976.
120. Meskó Anna 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12., 13., 17. Országos Széchenyi Könyvtár 1968.
121. Mészáros Imre 8.
122. Miklosovits László 9., 17.
123. Mogyorósi József 8., 9.
124. Gy. Molnár István 2., 3., 4., 5.
125. Móró Mihály 3.
126. Moskál Tibor 6., 8., 12., 13., 14., 17.
127. Muzsnai Ákos 16.
128. Nagy Arisztid 1., 2., 4., 6.
129. Nagy Árpád 1.
130. Nagy Árpád Dániel 4., 5., 13., 13.a.
131. Nagy György 2.
132. Nagy László (később: Nagy László Lázár) 5., 6., 8., 9., 11., 12., 13., 14., 15., 17., 18. Veszprém-Pápa, 1976. (Kisgrafika f. 1. sz.)
133. Nagy Zoltán 1., 4., 5.
134. Nagyfenyvesi Valéria 14.
135. Nechánzky József 5., 10., 11., 13., 16.
136. Pandur József 12.
137. Papp György 8., 9., 11., 15.
138. Cs. Pataj Mihály 6.
139. Pápai Éva 9.
140. Pásztor Gábor 5., 10., 11.
141. Perei Zoltán 4., 5., 7., 8., 10., 11., 12., 13., 13.a., 14., 15., 16., 17., 18., Jászberény, 1973. (Kisgrafika kiadvány 4. sz.), Jászberény, 1977., Veszprém-Pápa, 1979. (Kisgrafika f. 11.sz.)
142. Pető János 10., 11.
143. Póka György 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12., 15., 17., Országos Széchenyi Könyvtár, 1968.
144. Prohászka Antal 9.
145. Proksza László 8., 9.
146. Püspöky István 10., 11., 13.a., 14., 18.
147. Rádóczy Gyarmathy Gábor 11., 19.
148. Raszler Károly 2., 3., 4., 5., 10., 11.
149. Ravasz Erzsébet 11., 12., 13., 17.
150. Rákóczy Ferenc 4., 5., 6., 12., 13.
151. Rátkay György 14., 16., 19.
152. Reich Gábor 16.
153. Reich Károly 10., 11., 19.
154. Reichstetter József 6.
155. Rékássy Csaba 10., 11., Fészek, 1979.
156. Révész Kornél 1.
157. Révész Napsugár 6., 7., 11.
158. Semsey Andor 1.
159. Silberhorn Tibor 1.
160. Sisa József 7.
161. Soltra Elemér 10., 11.
162. Solyom Sándor 6., 8., 9., 11., 12., 14., 16., 17., 18.
163. Somogyi Győző 16.
164. Sós Zsigmond 1.
165. Sterbenz Károly 2., 4., 5., 7., 10., 11., 12., 13., 14., 16., 17., Veszprém-Pápa, 1976 (Kisgrafika f. 4. sz.)
166. Stettner Béla 1., 2., 3., 4., 5., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 19., Országos Széchenyi Könyvtár, 1969, Jászberény, 1976 (Kisgrafika kiadvány sz. n.), Veszprém-Pápa, 1978 (Kisgrafika f. 9. sz.)
167. Swierkiewicz Róbert 10., 11., 13.a.
168. Szabó Gáspár 10.
169. G. Szabó Kálmán, 1., 13.
170. Szabó László 3., 10., 11., 16., 18., 19.
171. Szabó M. László 10., 11., 12., 13.a., 15., 19.
172. Szabó Vladimir 18.
173. Szatyor Győző 14.
174. Szász Endre 2.
175. Szekeres Ferenc 12., 13., 14.
176. Széky Piroska 7., 8., 15., 16., 19.
177. Szemethy Imre 10., 11., 16.
178. Szendrőfi Pál 8.
179. Szilágyi Imre 8., 12., 18.
180. Sziráki Endre 7., 10., 11.
181. Sznyoghy András 8., 9., 14., 15., 17.
182. Szűcs János 1., 2., 4., 5.
183. Szűts Miklós 10., 11.
184. Takács Dezső 6., 7., 14.
185. Takács József 16.
186. Tarjáni S. Jenő 10., 11., 13.a., 18.
187. Tassy Béla 19.
188. Tavasz Noémi 9., 11., 12., 13., 13.a., 14., 18., Budapest, 1975.
189. Tellinger István 10., 11., 12., 15., 18., Veszprém-Pápa, 1977. (Kisgrafika f. 5. sz.)
190. Tempinszky István 4., 5., 13.
191. Tichy Kálmán 2.
192. Tilles Béla 3.
193. Tóth Imre 11.
- 193a. V. Tóth László 13.a.
194. Tóth Rózsa 9., 13., 14., 15.
195. Trojan Marian József 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 16., 18.
196. Tulipán László 16.
197. Turi Tóth Tibor 14.

198. Urbán László 5.
 199. Úrmös Péter 14.
 200. Váci András 2., 4., 5.
 201. Váczy J. Tamás 9., 12.
 202. Vadász Endre 1., 13., Debrecen 1976–7.
 203. Varga Antal 14.
 204. B. Varga Edit 5., 8., 14.
 205. Varga Gyula 16.
 206. Varga Mátyás 1., 2., 4., 13.
 207. Varga Nándor Lajos 1., 2., 4., 5., 10., 11., 13., 14., 16., 19., Veszprém-Pápa, 1975, Szeged, 1975, Jászberény, 1973. (Kisgrafika kiadv. 3. sz.)
 208. Varsányi Pál 5., 10., 11., 13.a., Jászberény, 1975. (Kisgrafika kiadv. 7. sz.)
 209. Várdeák Csilla 2.
 210. Várkonyi Károly 4., 5., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 17., 18., Veszprém-Pápa, 1976. (Kisgrafika f. 3. sz.)
 211. Végh András 11., 11.
 212. Venczel Angyalka 8.
 213. Vertel József 1., 2., 4., 5., 7., 10., 11., 13., 14.
 214. Vén Zoltán 8., 9., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., Fészek, 1979.
 215. Wahorn András 10., 11.
 216. Weisz Zsuzsa 16.
 216a. Widerkomm Ervin 13.a.
 217. Zellmann Katalin 9.
 218. Zsitva Szabolcs 9., 13.

HUSZ ÉVES A KBK

STETTNER Béla eredeti linómetszete X3

20 éves vagyok —KBK

VÉN Zoltán eredeti linómetszete X3

VIDÉKI CSOPORT- JAINK ÉLETÉRŐL

PÉCS

Pécs városában a M.E.G.E. hatására a gyűjtőélet 1938-ban öltött szervezett formát. Az ekkor megalakult „Exlibris Gyűjtők és Grafikabarátok” társaságnak alapító tagjai között több olyan neves gyűjtő szerepelt, mint dr. Treuter Kamilló és Szentesi Flórián. Országos hírre szert tett munkálkodásuknak a második világháború vetett véget.

1962. november 19-én a TIT klubjában megalakult a KBK pécsi csoportja, mely havi egyszeri összejövetel, előadások, kiállítások szervezését vette munkatervébe. Az elnöki tisztet *Martyn Ferenc* festő- és grafikusművész vállalta, a titkár Szentesi Flórián, helyettese dr. Hetey Ottó lett.

Az azóta eltelt 16 év alatt a tagság átlagos létszáma 35–40 volt. A jelenlegi létszám 48 fő, ezek háromnegyed része gyűjtő. A társadalmi összetétel elég széles skálájú: könyvtárosok, tanárok, orvosok, nyugdíjasok alkotják a tagságot. Kb. 25%-a tagságnak grafikus és önmagát képező amatőr. Összejöveteleiket a Nevelők Háza újjávarázsolt, kényelmes klubhelyiségeiben tartják. Megalakulásuk óta összesen 39 kiállítást rendeztek, egyben tárlatvezetéssel ismertető előadásokat tartottak Pécsen, a megyében több helyen, Kaposváron, Szekszárdon, Makón, Tiszafüreden és a lengyelországi Gdansk és Koszalin városokban. A vendégkönyv tanúsága szerint ezeken mintegy harmincezer látogató fordult meg.

A liszaboni kongresszus évében, 1976. július 17-én és 18-án Pécsen megrendezett III. Országos Kisgrafikai Találkozó a koronát tette fel pécsi barátaink tevékenységére! A festői környezetben, nagy hozzáértéssel és tapintattal létrehozott találkozó Szentesi Flórián, Kovács József, Nagy József és sok más pécsi gyűjtő lelkes szervező-munkáját dicséri. Még a szomszédos Jugoszláviából is jöttek a találkozóra s a résztvevők létszáma a hazai vendégekkel együtt 140-et tett ki. A résztvevők számára a pécsi két nap felejthetetlen élmény marad!

EX LIBRIS

KOPASZ Márta klisérajza P1

SZEGED

A kisgrafika iránti érdeklődést már 50 évvel ezelőtt felkeltették az ott élő művészek, akik közül első sorban *Vadász Endre* nevét kell említeni. 1930-tól az Egyetem lesz a fametsző művészet központja. A művészeti lektorátus vezetője, *Buday György* grafikusművész kitűnő szervezőkészséggel hívta életre a „Szegedi Grafikabarátok Egyesületét”. Az ő érdeme, hogy a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma annyi igényes, fametszetekkel illusztrált könyvet tudott kiadni. Tevékenységük támogatói az európai műveltségű szegedi mecénások voltak, akik között pl. Déry Ernőné 150 darab, saját nevére készített ex librisrel rendelkezett.

1938-tól *Kopasz Márta*, *Bordás Ferenc* és *Dr. Tóth Ervin* neve fémjelzi a Szegeden folyó grafikai életet. Még 1938-ban nemzetközi fametszet-kiállítást rendeznek, neves külföldi művészek személyes részvételével.

A második világháború alatt és után egy ideig hallgattak a Múzsák, így a kisgrafikai élet is sokáig vártott magára. 1961-ben Kopasz Márta a városi tanács megbízása alapján megszervezte a Tömörkény Művészeti Gimnázium könyvgrafikai tanszékét. Ez lett a következő években a szegedi grafikai élet központja. A hallgatók a KBK tagjai lettek és a kezük alól évente kikerülő, művészi metszetekkel illusztrált kiadványok, a „Tömörkény Könyvek”, Kopasz Márta tanszékvezető és Kiss László művészeti igazgató kiváló pedagógiai munkájának dokumentumai. Az 1970. évben Budapesten megrendezett Nemzetközi Kisgrafikai Kongresszus résztvevőit az iskola ízlésesen megtervezett kisgrafikai kiadvánnyal lepte meg.

Kopasz Márta nyugdíjbavonulása után sem hagyta abba értékes szervezői tevékenységét. A Bartók Béla Művelődési Központban kisgrafikai metszőklubot hozott létre, ahol jelentős anyagi támogatással, gazdag felszereléssel folyt a már érettségizett, végzett grafikusok ilyen irányú továbbképzése. Már 1972-ben önálló kiállításon mutakoztak meg a növendékek, akik közül többen hivatásos művészek, az ország kultúrájának megbecsült személyiségei lettek.

1973-tól megelégnül a szegedi csoport kiállítási tevékenysége. Ebben nagy részt vállalt Magyar Mária, a Somogyi Könyvtár főkönyvtárosa, aki a szaklapokban megjelent cikkeiben is népszerűsítette a kisgrafika ügyét. 1974-ben a zenei vonatkozású ex librisek kiállítását rendezik meg a Móra Múzeumban. A mátkői városi könyvtárban Kopasz Márta és Bordás Ferenc ex libriseit állítják ki. Szentesen szovjet művészek grafikáit láthatja a közönség.

BORDÁS Ferenc fametszete X2

1975-ben 90 fő résztvevővel Szegeden kétnapos kulturális ankétot rendeznek, melyen Szelesi Zoltán és Kopasz Márta a város kisgrafikai kultúráját, neves művészeinek tevékenységét ismerteti. Ez alkalommal kisgrafikai lapok kiállítását is megrendezik.

1977-ben Szegeden került sor a ceglédi csoport által kezdeményezett országos találkozók sorában a negyedik ilyen rendezvényre. A 80 főnyi résztvevő megtekintette a „Szeged világa” c. grafikai kiállítást, melyet a városban született vagy itt működött művészek (*Bordás, Buday, Diskay, Kopasz M.*) anyagának bemutatása vezettetett be.

Jelenleg a csoport tagjainak száma 20 fő. Szervezetileg a Juhász Gyula Művelődési Központ klubjai közé tartozik. Helyiség hiányában a heti összejöveteleket Kopasz Márta művésznő műteremlakásában tartják, ahol helyi titkárunk nagy szakmai tudása mellett a gazdag szakkönyvtár, grafikai gyűjtemény, kis nyomóműhely segíti a klubtagok tájékozódását.

CEGLÉD

1971. március 1-én Cegléden a Kossuth Művelődési Központban alakult meg a KBK helyi csoportja. Alakuló ülésén egyhangúlag választotta titkárává *Nagy László Lázár* tagtársunkat, aki azóta is fáradhatatlanul tevékenykedik ebben a minőségben. Még az alakulás évében a budapesti gyűjtők kisebb csoportja látogatta meg a ceglédi gyűjtőket, *Réthy István* titkár vezetésével. Nemsokára Egerbe szerveztek látogatást a ceglédi gyűjtők az akkor megalakult egri csoporthoz. A látogatást később az egriek viszonyozták, majd a kölcsönös látogatások megismétlődtek.

1973 májusában jelentős elhatározást valósított meg a ceglédi csoport: országos kisgrafikai találkozót rendezett, ugyancsak országos jellegű kisgrafikai kiállítás kíséretében. A találkozó sikere nyomán szerveződnek ma már évről-évre más városban az ország kisgrafika-gyűjtőinek találkozói. Az elgondolás és az első megvalósítás Cegléd város gyűjtőinek elvülhetetlen érdeme!

NAGY László Lázár fametszetei X2

1975. áprilisában a II. Országos Találkozó is Cegléden került megrendezésre 130 főnyi résztvevővel. Októberben *Varga Nándor Lajos* grafikusművész, Körünk elnöke nyitotta meg a Kossuth Múzeumban a II. Országos Kisgrafikai Kiállítást. (Az anyagot később Püspökladányban is bemutatták.) A csoport jó közösségi szelleme, összetartása példaszerű: a pécsi, majd a szegedi találkozón 20 főt meghaladó küldöttséggel vesznek részt.

1977. októberében a III. Országos Kisgrafika Kiállítást rendezik meg Cegléd városában. A következő évben szovjet—észt ex librisekből rendeznek bemutatót Nagy László Lázárné gyűjteményéből. A kiállítást később a szomszédos községekben is bemutatják. „Ceglédiek a Fészekben” — így került be a köztudatba az a találkozó, mely 1978. áprilisában zajlik le. A KBK havi összejövetelén a ceglédi gyűjtő és amatőr filmes, Soós Imre két kisgrafikai vonatkozású filmjét vetíti le, a résztvevők nagy tetszésétől kísérve. Az évben még két kirándulást rendeznek, októberben pedig „Lenin a kisgrafikákon” c. kiállításukra került sor, Poór Ferenc gyűjteményéből, a Kör titkára, Nagy László Lázár rendezésében.

Összejöveteleiket havonta két alkalommal a Kossuth Művelődési Házban tartják. A hónap első összejövetele „technikai klubest”, melyen a gyűjtési módokat, a grafikai technikákat beszélik meg. A második összejövetelen előadások hangzanak el, erre gyakran a fővárosból hívnak meg előadókat, így gyakran szerepel Cegléden Dr. Losonczy Miklós, Réthy István, Dr. Semsey Andor, Dr. Soós Imre.

Ceglédi csoportunk tevékenységéről beszélve nem mulaszthatjuk el megemlíteni Nagy László Lázárné, Pirocska asszony nagy tapintattal végzett munkáját, aki férjét részben tehermentesítve a csoport adminisztrációjával járó feladatokkal eredményesen bírkózik meg immár 8 esztendő óta.

(A Szerkesztőbizottság ezúton mond köszönetet vidéki titkárainknak:

Szentesi Flórián gyűjtőtársnak (Pécs), *Kopasz Márta* grafikusművész, főiskolai docensnek (Szeged),
Nagy László Lázár helyi titkárnak (Cegléd),

a helyi csoport működéséről szóló beszámolójukért, melyek felhasználásával fenti áttekintésünket elkészíthettük.

A további városokból, csoportoktól a felkérés ellenére beszámolókat nem kaptunk. Munkájuk ismertetését a Szerkesztőbizottság saját erejéből, lapunkban megjelent közleményekre támaszkodva állította össze. Így a közlések teljességéért felelősséget nem vállalunk. Szerk.)

JÓZSA János és VÁRKONYI Károly fametszete – X2

DEBRECEN

A nagy grafikai múlttal rendelkező városban 1973. március 25-én a Pedagógus Szakszervezet keretében megalakult a kisgrafikagyűjtők helyi csoportja. Már az első évben 28 tagot számláltak. Ők kezdeményezték a debreceni virágkarnevál alkalmából a „Virág az ex librisen” kiállítások rendezését. Eddig összesen 5 alkalommal rendeztek ilyen kiállítást, mindig emlékezetes sikerrel. Ezeken közel ezer grafikai lap került a látogatók elé, 250 hazai és külföldi művész alkotásai. E művészek 20 országot képviseltek a debreceni kiállításokon, melyek közül három alkalommal Iztéles kiállítású katalógus is készült.

Az Egészségügyi Világnap alkalmából 1975-ben a „Gyógyítás az ex librisen” címmel rendezett kiállítás keltett nagy visszhangot.

Debrecenben került megrendezésre 1978. július 1. és 2. napjain az V. Országos Kisgrafikai Találkozó.

Igen jelentős azoknak a katalógusoknak, mappáknak a száma, melyek a debreceni gyűjtők tevékenységével kapcsolatosak. Ezeket a debreceni Ajtósi Dürer Kör titkára, *Lenkey István* ismertette a Kisgrafika 1977/1. számában.

EGER

1971. októberében a Dobó István Vármúzeum klubtermében, Trojan Marian József kiállításával alakult meg Egerben a helyi csoport. Nyomban megalakulásuk után élénk kapcsolatot építettek ki a ceglédi gyűjtőkkel. Jelentős kiállításrendezői tevékenységet bonyolított le éveken át a Megyei Könyvtár, Ebergényi Tibor irányítása mellett. Számos értékes publikáció látott napvilágot ezidőben Egerben, elég itt *Galambos Ferenc* ex libris- irodalmi bibliográfiájára utalni.

VESZPRÉM

A csoport kialakulása lényegében az 1979-es évben, az Országos találkozó szervezése közben történt, és Poór Ferenc gyűjtőtársunk nevéhez fűződik. Ezért a csoport történetéről sem számolhatunk be, de Poór tagtársunk Veszprém megyei tevékenysége az elmúlt évtized K.B.K. kiállításainak létrehozásában, szervezésében (Balatoni Kisgrafikai Biennálék, a veszprémi és pápai kiállítások) biztosíték arra, hogy Körmük jövőbeni működésében a veszprémiek jelentős szerepet fognak játszani.

Fery

HÍRÜNK A NAGYVILÁGBAN

Amikor a magyar kisgrafika értékeit határainkon túl is megismertetjük, magasabbrendű küldetést teljesítünk: népünk kultúrájáról, grafikusművészeink felkészültségéről adunk hírt, ugyanakkor értékes személyes kapcsolatokat is teremthetünk. A következő sorokban megkíséreljük idevonatkozó eredményeinkről a teljesség igénye nélkül vázlatos képet adni.

Grafikusművészeink munkáink legtöbbször csereforgalomba bocsájtás útján tudjuk külföldi barátainkkal megismertetni. Ez azonban nem mindig történik kellő kritikával, mert sokan szeretnének gyenge küldeményért értékes kisgrafikákat szerezni. Az sem helyeselhető, ha valaki egy gyenge csereanyagra gyenge magyar grafikákkal válaszol, hiszen ezek a lapok belekerülhetnek egy-egy nagy magán- vagy közgyűjteménybe és bizony pironkodva láthatjuk külföldi jegyzékekben, aukció-katalógusban, hogy dilettáns lapok tömege képviseli gyakran Magyarországot. Ezen a szűkreszabott területen is lehet, sőt kell a magyar grafikusművészet jó hírét szolgálni, még ha ez áldozattal is jár. Külföldi kiállításoknál sok függ attól, hogy a rendezők milyen esztétikai felkészültséggel rendelkeznek, no meg attól is, hogy áll-e rendelkezésre megfelelő magyar anyag, amiből válogatni lehet. Leghelyesebb, ha külföldön egy itthon színvonalasan összeállított anyagot állítanak ki. Sajnos, erre ritkán van lehetőség, a nemzetközi ex libris kongresszusok kiállításain is ritkán sikerült megvalósítani, hogy válogatott magyar grafikák kerülhessenek bemutatásra. Kongresszusi kiállításokról lévén szó, álljon itt egy rövid tájékoztató a nemzetközi ex libris kongresszusokról, amelyekről részletesebben az 1969. évi jubileumi évkönyvünkben olvashatunk. Mantero doktor kezdeményezésére 1953-ban az ausztriai Kufsteinben gyűltek össze először több ország gyűjtői, grafikusai és műbarátai. Kezdetben évenként, majd két évenként rendezték meg a találkozókat. Hazánkat először a lipcsei VIII. kongresszuson üdvözölték, ahol 9 tagú delegációnk jelent meg. A párizsi kongresszusra adminisztratív okokból nem jutott ki magyar delegáció (Fery Antal pályázati IV. díja mégis emlékeztetett e számunkra ezt a kongresszust), ezzel szemben Krakkóban a X. kongresszuson a legnépesebb a magyar csoport volt (22 fő). Sajnos, a K.B.K. által összeállított kiállítás késve érkezett meg. Ez a

ARTUS SANITATIS MAINZ.
1490

PEREI Zoltán fametszetei — X1

balsors a későbbiekben is kísérté kiadványainkat, kiállítási anyagunkat. 1966-ban a hamburgi kongresszuson alakult meg az „Ex libris-barát Egyesületek Nemzetközi Szövetsége”, a F.I.S.A.E., amelynek elnöke a mindenkori kongresszusi elnök. Az első, F.I.S.A.E. jegyében megrendezett kongresszuson, Comóban a kiállításon 14 művész képviselte hazánkat, közöttük a Londonban élő *Buday György*. Itt nyerte el *Diskay Lenke* a „de re coquinaria” ex libris-pályázat 3. díját. Hazánk kisgrafika-életének megbecsülését jelentette, hogy a XIII. kongresszust mi rendezhettük meg és magyar gyűjtő letta következő 2 éves periódusra a F.I.S.A.E. elnöke. Kongresszusunkról írta egy külföldi méltatója, hogy ha Como volt a kongresszusok Mont Blanc-ja, akkor Budapest a Mont Everest! 1972-ben Hamlet városa, Helsingör fogadta a XV. kongresszus vendégeit. 32 kiállító művészünk jó áttekintést adott a magyar kisgrafikáról. *Diskay Lenke* pályázati első díja is növelte jó hírünket. 1974-ben a jugoszláviai Bled volt a színhelye talán a legcsaládiasabb kongresszusnak, amiben nagy része volt az elnök *Dagmar Nováček*nek, mindnyájunk szeretett *Dagmár* nénijének, akit egyaránt vallhat magáénak a cseh, szlovén és magyar nép. Azonban itt sikerült a legkevésbé hazánk grafikumszövetségének méltó bemutatása. 1976-ban Lisszabon volt a kongresszusi székhely. Figyelembe véve a nagy földrajzi távolságot, meglepően nagy létszámú magyar delegáció jelent meg. A kiállítás szinte áttekinthetetlenül nagy anyagában hazánk jól volt képviselve, annál sajnálatosabb, hogy az elnök személyében történt változás címváltozással is járt és a magyar pályázati művek nem jutottak el időben az előzsűrihez, ennek következtében magyar művek nem is kerültek elbírálásra. Minthogy szocialista ország nem jelentett be igényt a következő kongresszusra, ismét nyugati ország, ezúttal Svájc rendezte meg 1978-ban a XVII. kongresszust Luganóban, ahol már 1954-ben is volt kongresszus. Itt nem volt olyan értelemben vett nemzetközi kiállítás, mint a korábbi kongresszusokon, hanem tematika szerint rendezve svájci gyűjtők anyagából. A magyar művészek így is szép számmal szerepeltek, azonkívül a két pályázati kiállításon is, ahol az egyik 3. díjat nagy örömünkre *Perei Zoltán* fametszete nyerte el. (Kevésbé öröndetes, hogy nyílt lévén a pályázat, dilettáns művek özöne árasztotta el a kiállítást).

DISKAY Lenke
fametszete – X1

A kongresszusokon kívül is számos külföldi kiállításon láthattunk magyar műveket. Itt elsősorban a malborki modern nemzetközi ex libris-biennálékat kell kiemelni. Ezekre a kiállításokra csak meghívásra küldhetnek anyagot a művészek. Bár hazánk nem jutott mindig megfelelő súlyú bemutatásra, örömmel regisztrálhatjuk *Bordás Ferenc* (1967, 1969), *Diskay Lenke* (1969, 1971, 1973, 1975, 1977), *Fery Antal* (1965, 1971), *Gál Ferenc* (1965), *Kaveczy Zoltán* (postumus, 1975), *Kopasz Márta* (1967), *Kőhegyi Gyula* (1971, 1973), *Nagy Arisztid* (1965), *Perei Zoltán* (1977), *Urbán László* (1969) és *Varga-Hajdu István* (1977) meghívását.

1970-ben, a budapesti kongresszus évében került megrendezésre az általunk kiküldött anyagból Minszkben, Szovjet-Beloruszia fővárosában az eddigi legnagyobb külföldi magyar kisgrafika-kiállítás, amikor egy budapesti grafikusművészek 10 lapjából összeállított kis mappát is megszerezhettek a látogatók.

1969-ben a dél-afrikai Pretoria művészeti múzeumában bemutatásra került egy kiállítás „Hongaarse ex libris” címmel. Az afrikaans nyelvű katalógus érdekes dokumentuma kisgrafikánk hírének. Magyar lapokat mutattak be a lengyelországi Tarnów múzeumában is.

Messzire vezetne az útunk, ha minden olyan kiállításról be akarnánk számolni, ahol magyar ex libriseket állítottak ki, ezért csak néhányat emelünk ki. A franciaországi Nancy-ban 1974-ben „Az ex libris reneszánsza Kelet-európában” címmel rendeztek kiállítást, itt 4 magyar művész szerepelt. A Besztercebányán (Banská Bystrica) 1973-ban és 1977-ben megrendezett Quadriennálékon, amelyek egyre inkább magukra vonják a nemzetközi kisgrafika-élet figyelmét, szintén sok magyar szerepelt. Közülük *Gacs Gábor* oklevelet is nyert. Az utóbbi évek legjelentősebb sikerét 1978 őszén Tokióban arattuk. Az ottani nemzetközi ex libris-kiállításra körünk 13 művész 10–10 lapját küldte ki és a küldeményünk kézhezvételét visszaigazoló levélben a rendezőség elragadtatásának adott kifejezést, amit a magyar anyag színvonala váltott ki. Közgyűjtemények is tekintélyes magyar anyaggal rendelkeznek, ezek közül megemlíthük a St. Niklaas-i (Belgium) Ex libris-centrum és az Ovar-i (Portugália) Múzeum ex libris-gyűjteményét.

Hírünk legmaradandóbb őrzői kétségkívül a szakirodalom publikációi, akár önálló művek, akár a folyóiratok cikkei. A magyar kisgrafika majdan összeállítandó és *kifogástalanul* szerkesztett bibliográfiájának lesz a szerepe (ismét egy bejegyzés a „tartozik” rovatba), hogy tétélesen számot adjon az elmúlt 20 év magyar vonatkozású kiadványairól, írásairól.

GÁCSI Mihály rézkarca – C3

Nemcsak mennyiségben, de a nyomdai kiállítás színvonala tekintetében is első helyen állnak a dániai *Klaus Rödel* kiadványai, amelyek később az EXLIBRISTEN sorozat-címet vették fel. Ezek rövid, több nyelvű bevezetés után a művészek egy sor eredeti dúrról nyomott ex librisét adják közre. Korábban alkotásjegyzék is emelte a kiadványok használhatóságát, később a Bibliográfia-sorozat vette át ezt a szerepet 1967-től (Sajnos, 1975 óta nem jelent meg új kötet, ezért értesítünk fontos feladata művészeink alkotásjegyzékének folyamatos közlése Klaus Rödel adta közre *Kertes-Kollmann Jenő*, *Menyhárt József*, *Diskay Lenke* alkotásjegyzékét, majd az Exlibristen-sorozatban egymás után jelentek meg *Bordás Ferenc*, *Diskay Lenke*, *Nechánszky József*, *Rákóczy Ferenc*, *Tempinszky István*, *Vertel József* ex librises könyvei. A gyűjteményes mappák is gyakran tartalmaztak magyar lapokat. Klaus Rödelnek köszönhetjük a *Galam-bos Ferenc* által összeállított bibliográfia közreadását is 1968-ban. (Ez az összeállítás csak az önállóan megjelent művekről és a különlenyomatokról ad számot).

Magyar vonatkozású cikkeket olvashatunk a belga *Graphia*, a dán *Nordisk Exlibris Tidsskrift*, a francia *L'ex libris français*, az olasz *Grafica* és *Bianco e Nero*, a portugál *A Arte do Ex-libris*, a F.I.S.A.E.-nek most már hivatalos orgánusaként szereplő *Exlibris-Revue* stb. hasábjain, valamint a *Deutsche Exlibris Gesellschaft*, az amerikai *The American Society of Bookplate Collectors and Designers* és más társaságok évkönyveiben, ahol *Bordás Ferenc*, *Diskay Lenke*, *Drahos István*, *Józsa János*, *Kaveczky Zoltán*, *Nagy Arisztid*, *Nagy Árpád*, *Kékesi László*, *Kopasz Márta*, *Tempinszky István*, *Varga Nándor Lajos* stb. stb. ex libris-művészetével ismerkedhetik meg a világ gyűjtőtársadalma. A cikkek szerződése javarészen *Galam-bos Ferenc* és *Semsey Andor* között oszlott meg, de *Dr. Illyés Sándor László*, *Réthy István*, *Lippóczy Miklós*, *Dr. Soós Imre*, *Szelesi Zoltán* stb., valamint külföldi barátaink: *Klaus Rödel*, *Hans Laut*, *Paul Pfister* is gazdagítják a magyar vonatkozású írások szerzőinek sorát. Külön ki kell emelni azt az áldozatkész munkát, amellyel a Tarnóvban élő *Lippóczy Norbert* szolgálja írásban, szóban és tetteivel a magyar kisgrafika ügyét.

Semsey Andor

IN MEMORIAM

Ezeket az oldalakat a kegyeletes megemlékezésnek szenteljük, körünk megalakulása óta elhalt művészeknek és gyűjtőknek. Volt közöttük, aki nagyobb mértékben, volt, aki szerényebb keretek között vette ki a részét a közös munkából, de valamivel mindegyik hozzájárult baráti közötségünk arculatának kialakításához. Rajtuk kívül kegyelettel gondolunk a magyar grafikusművészet minden halottjára, így KONDOR BÉLA és ASZÓDI WEIL ERZSÉBET grafikusművészekre, LENGYEL LAJOS könyvművészre, hiszen a grafika barátai számára oly közel áll a szép könyv, SOLYMÁR ISTVÁNRA, a Nemzeti Galéria igazgatóhelyettesére, megannyi értékes grafikai kiállítás szervezőjére, BÉLLEY PÁLRA, aki oly sokat tett a mai magyar ex libris megimertetése érdekében, de folytathatnánk még ezt a szomorú sorozatot. Már az utolsó simításokat végeztük értesítőnk e jubileumi számán, amikor eljutott hozzánk a hír TEMPINSZKY ISTVÁN ny. térképész alezredes, grafikusművész haláláról. Nemcsak az említettekre, nemcsak a következőkben jellemzett művészekre és gyűjtőkre gondolunk megemlékezésünk során, hanem mindazon elhunyt tagjainkra, barátainkra, hazaiakra és külföldiekre egyaránt, akikkel közvetve vagy közvetlenül kapcsolatba kerültünk és akiknek emlékét megőrizni nemes feladat számunkra.

RADVÁNYI Károly klisérajza — P1

DR. ARADY KÁLMÁN
1983 — 1964

1947 telén a budapesti Tudományegyetem bölcsészeti karának művészettörténeti intézetében egy középkorú férfi bemutatásokkal kísért kiselőadását hallgattam a régi magyar céhlevelekről, grafikánk kultúrtörténeti értékű emlékeiről. Akkor még nem tudtam, hogy „szabadbölcsész”-hallgatótársam (ez a fogalom ismeretlen a mai felsőoktatási rendszerben) jönevű gyakorló orvos és egyben a magyar ex libris legkiválóbb tudósa, akinek „dissertatio inauguralis”-a: „Ex libriseink a mohácsi vésztől 1900-ig” benyújtás előtt állott. Jómagamat más vizekre sodortak a szelek és csak tizenhárom év múlva ismertem meg őt személyesen a Kisgrafika Barátok Körében, amelynek első vezetőségi tagjai közé tartozott. Akkor tudtam meg, hogy disszertációját megvédte és minden bizonnyal ő az egyetlen művészettörténész, aki doktori címét az ex librisek tárgyköréből szerezte.

Értesítünk 1965. évi első számában Galambos Ferenc vázolta életútját, képet adott áldozatkész, minden jó ügyért lelkesedő, igazi kultúremler-egyéniiségéről és közölte az ex libris-irodalom terén alkotott írásainak bibliográfiáját is. Ezek között kiemelkedő helyet foglal el a régi magyar ex libriseket tárgyaló említett doktori értekezés, amelyet akkor volt alkalmam behatóbban tanulmányozni, amikor a Széchenyi Könyvtárban adatokat gyűjtöttem a Bledben megtartott nemzetközi ex libris-kongresszuson megtartott referátumomhoz. Arady doktor kéziratosa munkája, amely nagy anyagismeretről, részutatások tömegéről tesz tanúságot, a nagyközönség számára alig hozzáférhető. Értesítünk szerkesztője annakidején felvetette egy esetleges UNESCO-kiadás lehetőségét is, de Arady Kálmán kitért ez elől, mert szerinte még számos adatot kell ellenőrizni, további kutatásokat végezni. Túlzott lelkiismeretességével csak a minden kritikát elbíró művet kívánta sajtó alá bocsátani. Sajnos, terveiben meggátolta őt halála, így a régi magyar ex librisek corpus-ának végleges összeállítása és kiadása a bizonytalan jövőbe vész. Régi ex libriseink legnagyobb gyűjteményét az Országos Széchenyi Könyvtár őrzí. Ennek tekintélyes része az egykori Arady-gyűjteményből került oda. Katalógusát Nyíreő István professzor állította össze, de ez a munka sem felel meg a korszerű ex libris-publikálás szempontjainak. Az OSzK munkatervében nem szerepel a régi magyar ex librisek feldolgozása. Pedig ahogy az idő múlik, mind nehezebbé válik az adatokhoz való hozzáférés, a kutatók majdan kénytelenek előlről kezdeni a munkát. Mindez nem kisebbíti a lelkes bűvárok, így Arady Kálmán érdemét sem, akinek emlékét őrzik írásai, gyűjteményének köztulajdonba került darabjai és — bár emberileg ez a legértékesebb, de ez van kitéve leginkább az időmúlás pusztításának — a személyes benyomások, amelyeket reánk, személyes ismerőseire tett nagyműveltségű, segítőkész, minden szépet lelkesedő, igaz emberi egyéniségé.

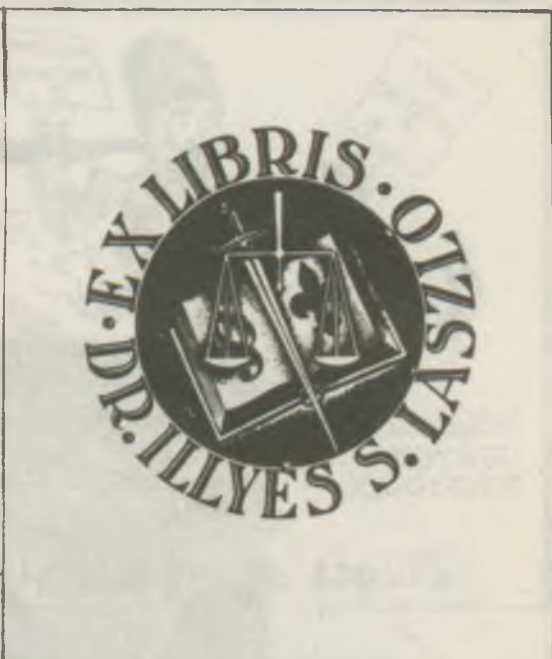
Semsey Andor

CSIBY Mihály linómetszete – X3

FERY Anneli fametszete – X2
NÉMETH Nándor illusztrája – P1

DR. ILLYÉS SÁNDOR LÁSZLÓ 1906 – 1978

Felvette Kossuth-ruháját, amiben érettségizett, amiben doktorált, amiben örök hűséget esküdött, amit akkor is fel vett, ha olyan helyen járt, ahol annak idején Kossuth Lajos, vagy ha éppen megbízásból, fontos ügyben járt el, és elment. —

Most is azért nem láttuk már oly régen magunk között, mert a K.B.K. részére fontos dolgot intéz . . .

Elszóltam magam küldetéséről. Lám nem tudok titkot tartani. Ha tudná, biztosan haragudna érte, mert bizony belőle sokkal jelentéktelenebb dolgokat harapófogóval sem lehet kihúzni. Ha mégis valaki illetéktelenül dolga felől érdeklődik, fakó arcára halvány pír ül és a mindig nyugodt kék szem apró villanásai utasítják vissza a kíváncsiskodót.

Nos, addig amíg (hitünk szerint) újra nem találkozunk vele, így távollétében, a háta mögött (ez a szokás) kibeszélem. Mesélek valami olyasmit róla, hogy akik nem ismerik, vagy nem ismerték, ha találkoznak vele, felismerjék.

Az Ő élete nem dráma, hanem mese. Akár így is elkezdhetném mondókámat: . . . hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy fehérhajú, nagy szakállú, nagy bajuszú szikár ember . . .

Azután azt a szólásmondást is módosítanom kell: „madarat tolláról, embert barátjáról ismerni meg”, úgyhogy az ember belső értékét jobban elárulják azok a tárgyak, ami igénye, amivel körülveszi magát, ami között jól érzi magát, mint barátai.

Aki nem járt még a „Jeszenák János utca 82 számú útszéli kunyhóban” annak elmondom, hogy ott az embert egy sajtóságos légkör fogadja. Ez a lakás, nem tárgyakkal berendezett külsőség, hanem egy lelki igénynek bőséges áradása. Így azután szépen megfér egymás mellett az olajkép és aquarell, a metszet és a ceruzarajz, a portrait és a karikatúra, a biedermeier szék és a koloniál, a barokk asztalka és a komód, az egyszerű stellaszi könyv-tömeggel, a dobozrengeteg, aminek tartalma, kincse a kisgrafika, ex libris.

Ősei lobogó vadász szenvedélye, — akik a Hargitán medvét, farkast, vaddisznót űztek, lőttek, — nála gyűjtéssé finomult. Így azután, az a hatalmas tárgyözőn, ami körülveszi, gazdagon mesél diákéletről, útiélményekről, barátokról, társasági életéről, zsványpecsenyész vidám lakomákról . . .

TÖRÖK János rézkarca – C3

Az értelem és érzelem mindent akaró birtoklása, olyan feszültséget teremt, hogy képtelen a felhalmozódott, temérdek tárgyi anyag technikai kezelését ellátni. Szellemi igényei, tárgyi lakótsai valósággal kiszorítják a „kunyhóból” fizikai lényét!

Mégis, a jó vadász ösztönével cserkész újabb és újabb birtokló örömök felé, miközben szívére hallgatva, akin csak lehet, nemes önzetlenséggel segít erkölcsileg, anyagilag. És míg az előbbi, fennmaradásának éltető eleme, tehát fontos, addig az utóbbi nála természetes. Ha nem házon kívül van (mint most), hanem országhatárokon túl kisgrafikai találkozókon, vagy itthoni üléseken, amiről elmaradhatatlan, akkor vékony, csontos ujjai alatt kopog az írógép és a régmúlt idők beszédstílusába kevert szellemes humorával öleli magához szinte az egész világot. Így érthető, hogy tisztelőinek, barátainak se szeri se száma, azoknak, akiket látogat, akiket vendégül lát. Az általa csináltatott és az Őt tisztelő művészbarátok által tiszteltből, hálából készített kisgrafikai lapokat, ex libriseket röpíti szét a világba, vagy éppen elmaradhatatlan táskájából osztogatja. A meleg vendégszeretetről „hites oldalbordája” Erzsók asszony gondoskodik, aki hitvesi megadással „szolgálja”, kíséri, megértéssel tűri a szó szoros értelmében tücsköt-bogarat, de békát, viperát gyűjtő, fehér egeret tenyésztő örök „kamasznak” szabadság szeretetét. Végül, ha már elszóltam magam, mondjam meg, hogy miért nem vett részt a K.B.K. megalakulásának húszadik évfordulóján sem. Hol és merre jár?

— Hát kérem, a Hadak útján, szaporázza lépteit! Csaba királyfit keresi. Azt a Csaba királyfit, aki őseit vezette szép Erdélyországba, közelebből! Illyefalvára!

Életbevágó dolgom akadt, mielőtt elment, így nem sikerült vele már személyesen találkoznom. De írt egy levelet részemre. Abban írja, hogy találkozni akar, Erdélyért rajongó szeretett elnökünkkel Varga Nándor bátyánnal (aki már előbb arra vette útját, amerre Ő) és szándékuk Csaba királyfi birodalmában megszervezni a K.B.K.-t, hogy ne csak az elkövetkezendő húszéven át hirdesse ez a kör, ennek a lelkes kis magyar csoportnak összetartó szeretetét, áthatatosságát, de hirdesse a síron túl is. Azután levele végén, alákanyarította a zárósort: „... szeretettel ölel a viszontlátásig igaz híved, barátod, bizonyítható rokonod, a jó öreg „agyonüthetetlen” — Szakállas”. —

Emléket meg fogjuk őrizni!

Csiby Mihály

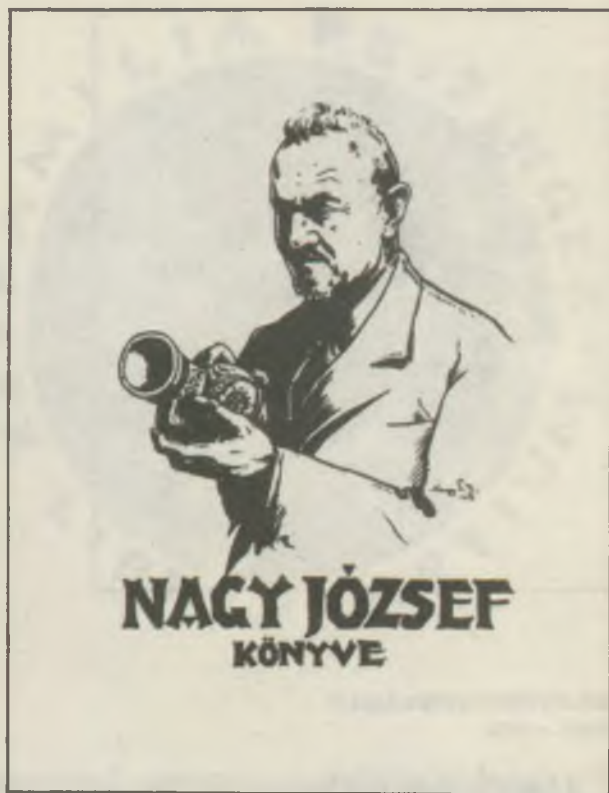
FERY Antal fametszete X2

NAGY JÓZSEF

1879 – 1962

Nagy József, ex libris-életünk egyik legrokonszenvesebb alakja száz évvel ezelőtt született Orosházán. 1903-tól 1946-ig előbb a debreceni városi, majd a református kollégiumi polgári fiúiskolának volt tanára. A Kollégiumban 1933-tól kezdve tanított. Ebben az évben ismertem meg. Alacsony, fűrgé járású, szakállas férfi volt és kedves, mosolygós arca már ismeretlenül is igen szimpatikus benyomást tett rám. Megtudtam, hogy régi és buzgó ex libris-gyűjtő. Mivel akkor még harmadéves teológus, vagyis kollégiumi diák voltam, bekopogtam hozzá tanári szobájába és közöltem vele, hogy szeretnék ex libriseket gyűjteni. Készséggel ajánlotta fel segítségét. Szent Anna-utcai lakásán olyan barátsággal és szeretettel fogadott, mintha évtizedek óta ismernénk egymást. Megmutatta gyűjteményét, majd sok szép ex librist nyújtott át ajándékként, valamint a „Debreceni könyvjegyek” c. kiadványát.

Ex libriseit az akkor mindenhol kapható szürke kartonra ragasztotta és országok és művészek szerint osztályozta. A lapokat a híres debreceni könyvkötő, Nagy István által készített könyvalakú dobozokba rakta. A gyűjteményt nagy gondnal és szeretettel kezelte, rendezgette, mint vérbeli gyűjtő, akinek szívéhez nőnek gyűjteménye tárgyai. Nemcsak a neves művészek munkáit gyűjtötte, hanem minden ex librist, mert mint ahogy mondotta, valamikor azok is család – vagy kultúrtörténeti dokumentumok lehetnek.

NAGY Sándor klisérajai – P1

Egy másik alkalommal megmutatta népművészeti cserépgyűjteményét, színes, virágos agyagedényeit és több száz darabból álló hímestojás gyűjteményét. Láttam főleg Debrecenhez kapcsolódó éremgyűjteményét is, amelyet később a Déri Múzeum vett át. 1933-tól 1940-ig gyakran találkoztam Józsi bácsival, aki bemutatott engem a debreceni művészeknek. 1936 nyarán az iskolai szünetben együtt rendeztük kisgrafika-gyűjteményét. Rendezés közben mindig tanított, tanácsokat adott, mint atya a gyermekének. Én valóban úgy is tekintettem reá, mint nemrég elveszített apámra. Nekem ő atyai tanítómesterem volt.

Magam elé idézem, mint kedves emléket, azokat az összejöveteleket, amelyeket a 30-as években a debreceni Angol Királynő szálloda különtermében, a „Bundá”-ban tartott az 1935-ben megalakult Ajtósi Dürer Céh, amelynek ő szervezője és alelnöke volt. A tagok itt mutatták meg egymásnak legújabb ex libriseiket, itt rendelték meg a művésztől — fehér asztal és egy-két pohár sör mellett — újabb ex libriseiket. Ezeken a soha el nem felejthető összejöveteleken a mi kedves „Józsi bácsink” mindig az első volt, barátságos, mosolygó arccal várta a gyűjtőtársakat és a művészeket. Kis akataskájában mindig volt számunkra valami meglepetés, új grafikák, amelyeket boldogan osztogatott szét a kezdő gyűjtők között. Nem a csere volt nála a fontos, hanem az örömszerzés. Minden szavával és cselekedetével gyűjtésre buzdított minket. Olyan pezsgő ex libris-gyűjtő élet és kör, mint amilyen az ő debreceni tartózkodása alatt az ő irányításával működött, távozása óta nem volt és talán nem is lesz Debrecenben.

Mikor Debrecenből nyugdíjazása után eltávozott, nem laktam a városban, s így nem is tudtam tőle elbúcsúzni. Nem találkoztam vele Budapesten sem. Emléke azoknak a lelkeiben, akik ismerték őt, a sírig élni fog.

Nagy Dezső

* EX LIBRIS

DR. LADISLAVS
PETRIKOVITS

FERY Antal ímetszetei — X2

DR. PETRIKOVITS LÁSZLÓ 1901 — 1972

A kisgrafika barátai előtt bizonyára nem ismeretlen az 1972-ben elhunyt dr. Petrikovits László neve. Orvos, hozzáértő gyűjtő és múzeumalapító volt. Egész életét a gyógyító munkának és nagy szenvedélyének, a műtárgyak gyűjtésének szentelte.

Ősei között tarthatta számon Petrikovits János szarvasi csizmadiamestert. Ő maga Petrikovits Pál 5 gyermekes evangélikus tanító fiaként született Nyíregyházán. Itt végezte el a gimnáziumot, majd a debreceni egyetemen szerzett orvosi diplomát, 1928-ban. Gyakorló orvosként Nyíregyházán, majd rövid ideig Monokon működött, de még 1928-ban Szerencsre került, ahol haláláig — közel, 4 évtizeden át — gyógyított. 1953-ban fogorvosi szakvizsgát is tett. Nagytudású és emberséges orvos volt, a szegények orvosának is nevezték. Sokszor ingyen gyógyította betegeit.

Nevét mégis gyűjtőmunkája tette ismertté az országban, de azon túl is, a műgyűjtők és múzeumi szakemberek előtt. Érdeklődési köre sokirányú volt, szinte minden tudomány és művészeti ág érdekelte. A 12 évesen elkezdett gyűjtőmunka egy életen át tartott. Sokoldalú gyűjtő volt, hiszen ásványgyűjteménye mellett kitűnő plakett-, bélyeg-, könyv-, érem- és pénzgyűjteményt és komoly ex libris anyagot, valamint Magyarországon egyedülálló képeslap gyűjteményt mondhatott magáénak. Nemcsak laikus gyűjtő volt, de nagyhírű amatőr régész, néprajzi kutató, tagja többek között a Numizmatikai, Régészeti és Néprajzi Társaságnak. Sokszínű gyűjteményéből még életében több múzeum anyagát gyarapította. 1967-ben pedig teljesült élete nagy vágya, kezdeményezésére és magángyűjteménye egy részének felajánlásával múzeum létesült Szerencsen. A múzeum alapját Petrikovits László több, mint 450.000 darabos képeslapgyűjteménye és más történeti emlékek képezték. De tőle került a szerencsi múzeumba kb. 30.000 kisgrafika, zömében ex libris. Szeretettel és nagy műértéssel gyűjtötte kisgrafikáit. Több magyar és külföldi grafikus készített számára ex librist és kiterjedt cserehálózata volt a világ minden részéről. Így Európa, Afrika, Amerika és Ázsia szinte minden államából szerepelt kisgrafika gyűjteményében.

E gazdag anyagot a szerencsi Zempléni Múzeum kezeli és gyarapítja. Az alapítás óta eltelt 10 év alatt a képeslap gyűjtemény több, mint 600.000 lapra növekedett, ezzel a világ első hasonló jellegű gyűjteményei között tartják számon. Tervszerűen és folyamatosan fejlesztjük ex libris anyagunkat is, mely jelenleg mintegy 40.000 kisgrafikából áll, s méltóan reprezentálja a XX. századi ex libris művészetet.

Dr. Petercsák Tivadar

KÖHEGYI Gyula linómetszete — X3

REISINGER JENŐ
1908 — 1971

Emlékezetem visszanyúlik gyermekkorunkba. Ő a debreceni polgári fiúiskolába járt, én pedig a ref. gimnáziumba. Mindketten cserkészek voltunk. Részt vettünk az 1926-os cserkész Nemzeti Nagytáborban. Fekete hajú, kreol bőré, gyors beszédű, igen fürge és mozgékony fiú volt, aki mindenütt otthon volt és mindenkit ismert. Nem lehetett szerénynek, hamvában holtak nevezni és nem volt szegénylős.

Évek múlva találkoztam vele mint fiatal nő emberrel. Akkor már (1935.) ex libris gyűjtő volt. Apóának szép villája volt a Kardos utcában, s abban lakott Jenő barátom is feleségével és akkor még csak két kis gyermekével. Az ex libris és kisgrafika gyűjtésének szenvedélye hozott akkor össze bennünket. Gyakran felkerestük egymást és cserélgettük grafikáinkat.

A fáma azt mondja, hogy Soó Rezső professzor, az ő közbelépésével lett nagy gyűjtővé és grafikabarráttá. Reisinger Jenő ugyanis — közismert üzleti hajlamával és ügyességével — megvett valakitől egy ezer darabból álló ex libris és grafikai gyűjteményt. Ezt a gyűjteményt ajánlotta fel megvételre Soó professzornak, aki a gyűjteményt, — mivel megnyerte tetszését, — meg is vásárolta. Ez a gyűjtemény inspirálta őt a gyűjtésre, és vetette meg az alapját a későbbi óriási grafikai gyűjteménynek.

Ezzel az adás-vétellel az én Jenő barátom — tudtommal — soha nem dicsekedett, noha cselekedete a magyar ex libris gyűjtés terén igen nagy haszonnal járt és gyönyörű eredményekhez vezetett. Gondoljunk Soó Rezső szinte világhírű gyűjteményére, a „Magyar Ex libris” című folyóirat kiadására és a magyar ex libris gyűjtés nagy fellendülésére.

Reisinger Jenő Debrecenben a 30-as évek közepétől az Ajtósi Dürer Céh munkálkodásában igen tevékenyen részt vett.

Negyven éven keresztül voltam vele csereviszonyban. Budapestre való költözése után is kapcsolatban maradtunk egymással. A távolság nem szüntette meg barátságunkat. Amikor Debrecenben járt, vagy amikor a Kohász Üdülőben tartózkodott, minden alkalommal felkeresett. Egy alkalommal elővette emlékkönyvét és mivel tudta, hogy rajzolni szoktam, arra kért, hogy rajzoljak bele valamit. Volt egy ex libris-tervem, amely a debreceni Nagytemplomot ábrázolta. Ezt a rajzot beragasztottam emlékkönyvébe.

Érdekes, sokszor különös grafikabarátnak volt és jó barátnak is bizonyult, akire mindig szeretettel fogok emlékezni.

Nagy Dezső

DRAHOS István fametszete — X2

DRAHOS ISTVÁN
1895 – 1968

Eltűnnek a régi helyek, eltűnnek a kedves arcok. Minden megváltozik körülöttünk, csak az emlékezet őríz néhány emléket. Évtizede is elmúlt már, hogy elment, mégis úgy látom magam előtt, abban a környezetben, ahogyan megismertem. A hatalmas ablakon nem volt függöny, tisztán tört be a fény a nagy zöld asztalra, mely fölél egy hófehér fej hajolt. Így láttam meg először. Üvegtábla mögött álltam, és egy lehajló ezüstös fej nagyító fölé hajolva dolgozott. Előtte sok véső, valami elképesztő rendben, tinta, tus pedánsan elhelyezve egy konzerves dobozban. Észrevehette, hogy nézik, felemelkedett. Nem tudta kit köszöntson, de felállt, üdvözlésünkre sietett. Sűrű lombok között, elvarázsolt házikó előtt találkoztunk. Gyönyörű kis otthonuk gondozott növények árnyékában rejtőzködött. Ajtaja elé jött Ila és Pista bácsi. Mosolyogva és tartózkodóan fogadtak. Egész barátságunkra, sőt egész életükre jellemző volt bizonyos rejtőzködő magatartás. Mint kis házuk a nagyok mögött, életük is elrejtőzve zajlott olyan keretben, amelyet azóta sem láttam. Mindennek arany színe volt, pedig még sárga szín sem igen volt körülöttük. Valami fénylő nyugalom kölcsönözte ezt a hatást. Piros-kék, piros-fekete, fekete-fehér geometrikus minták sorakoztak a kézimunkákon. Falvédők, terítők, párnák, szebbnél szebb szépségek, melyek Ila ujjai alól kerültek ki, védték puhán az emberpárt. Mindezek méltó keretet adtak a falakat beborító festményeknek, rajzoknak, grafikáknak, a művész Drahos alkotásainak. A csodák birodalmának láttam otthonukat. Százszor megnéztem, mindig megjéizett.

Pista bácsi jobb kezén két ujj, – gyűrűs- és kisujja – mereven tenyere felé görbült. Háborús emlék. Három ép ujj mégis prancsoini tudott fának és vésőnek, hogy didergő öreg emberek, ragyogó szűzek nyerjenek életet általuk. Ez a két ember úgy tisztelte a szépet, hogy csak szépet bocsájtott ki kezéből és csak szépet bocsájtott be otthonába. Szinte finnyásan utasítottak el mindent, mely izlésüktől távol állt, de vitrinükben sorakozott minden általuk tisztelt nagy művész munkája.

Minden napjuknak menetrendje volt. Felkeléstől ebédig, — öt perccel tizenkettő előtt Pista bácsi már csörgött a kanállal, — ebédől lefekvésig. Csak rádiót hallgattak, de közben szorgos munkával töltött minden percük. Ha barátok jöttek, meleg szeretetük sugárzott belőlük. Barátaik tisztelettel közelítették feléjük, megérezve a magány igényét szeretetük mögött.

S micsoda ünnep volt számunkra, ha egyetlen fiúk hazajött. Ünneppon pedig nincs munka, zöld asztal, színes fonalak, csak a gyerek! A gyerek, aki felnőtt volt már, s a maga posztján kiváló, most legyen csak az ő gyerekük, legyen ismét Picur.

Azután volt miről beszélni, kire gondolni, várni. Munkába ölni a rajongást, az áhítást az együtt töltött órák után.

Aztán megjött harmadik István. Boldogságtól és büszkeségtől dadogva mesélték, milyen az ő unokájuk.

Nem lehet Iláról és Pista bácsiról külön beszélni. Ők mindig egyek voltak. Együtt ismertem meg őket, külön nem tudok emlékezni. Tudom, amikor férjét elvitték katonának, Ila egy hatalmas abrosz hímzésébe fogott. Minden szálát televarrt csodálatos mintáival, és közben arra gondolt, mire ez elkészül, Pista bácsi hazajön. Varrt minden szabad idejében és várta a csodát. Amikor elkészült a terítő, tényleg megérezte a társ. Hogy a munka volt-e sok az anyagon, vagy a véletlen hozta, nem kutatom, de számukra véget ért a háború mire utolsót öltött a vásznon.

Aztán ismét elment Pista bácsi, de Ila hiába varrt hatalmas terítőt, nem ér a végére, és Pista bácsi már nem jön haza. Közben másé lett a tündérlak, talán a tus is beszáradt, de vitrinében ugyanúgy állnak sorba dolgai, ahogyan ő rendezte.

Dr. Kertész Dénesné

KAVECZKY ZOLTÁN
1897 – 1965

Már tekintélyes művész-múlt állott mögötte, amikor körünkön keresztül bekapcsolódott az ex libris-életbe. Ha eltekintünk két korai fametszetű könyvjegytől, csak élete utolsó éveiben kerültek ki kezéből ex librisek, de ennek a pár évnél a termése elegendő volt arra, hogy őt az ex libris-művészet klasszikusainak rangjára emelje.

1920-ban szerzett rajztanári diplomával a kezében – amelyet azonban nem sikerült hasznosítania – újból beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára *Olgyay Viktorhoz*, a magyar grafika nagy apostolához, hogy közelebbről ismerhesse meg a fekete-fehér művészet csodálatos birodalmát. Bár nem idegenkedett a színek világától sem, ezt tanúsítják akvarelljei, olajfestményei, de az igazi eleme a nyomtatott vonal, különösképpen pedig a rézkarc volt. Önéletírásában olvassuk ezeket a sorokat: „A lőpor édesen fanyar illata lehet olyan izgató a vadászembernek, mint nekem a salétromsav barnaszínű gőze, midőn marja a rezet.” Ugyanott így foglalja össze ars poetica-ját: „Szeretem a magyar táj intim szépségeit, egy érdekes rajzú fát, apró házcsoportot. Szeretném megmenteni mindazt, ami megmaradt régebbi időkből, hogy ha már elpusztul a valóságban, legalább a karcaimon maradjon meg az öreg hidacska, egy halálraftélt malom, pestkörnyéki bolgár-kertészlet, egy-egy elhagyott romantikus góré.” Kirándulásokat tett a grafikai technikák más területeire is, kisgrafikáin nagy ritkán az absztrakcióval is megpróbálkozott, de csak azért, hogy

visszatérhessen éltető eleméhez, a természethez. Kedvelte a kínai tussal készített lavírozott ecsetrajzokat is. Fa-ábrázolásai valóságos fa-portrék. Könyvjegyein is főleg ezek voltak a témák: fák, facsoportok, erdő-részletek, részben korábbi karcai után készült redukciók, részben új, már eredetileg is könyvjegynek szánt alkotások. Az építőművészet jeles alkotásai közül is többet felvett műveibe, az athéni Erechtheion-tól a visegrádi palotáig. Ha félbemaradt munkáit is számításba vesszük, félszáznál több ex libris, alkalmi grafika jelzi kisgrafikai munkásságát.

Kaveczky Zoltántól a művésztől nem választható el a műbarát, a műgyűjtő sem. Rózsadombi lakása igazi műértő — otthon volt: japán netsukéi és színes fametszetei (már ami a háború viharai után megmaradt), jól megválogatott porcelán- és üveggyűjteménye és grafikai gyűjteménye igazolták jó ízlését, műértő voltát. A Kisgrafika Barátok Körével való kapcsolata kibővítette gyűjtési körét és személyes élméd nyeim alapján állíthatom, hogy a leglelkesebb, legkultúráltabb kisgrafika-gyűjtők közé tartozott. Művészetére a külföldi ex libris-gyűjtők hamar felfigyeltek és a megrendelések, valamint a külföldi szaklapok írásai jelzik a feléje forduló érdeklődést. Ez a korszak csak pár évig tartott, a Mors Imperator megálljt parancsolt életének. Művészte azonban tovább él: a malborki biennálé postumus bemutatója, egy németországi, kisméretű grafikák kiállításával kapcsolatos szereplése, és a világ gyűjtőinek nem lanyhuló érdeklődése tesznek erről tanúságot.

Semsey Andor

KORDA BÉLA
1899 – 1972

Emberi és művészi egyéniségét a Kisújszálláson töltött gyermek és ifjú évek határozták meg. Itt tanult, eszmélt, formálódott a lelke. Emlékezete és képzelete tele volt a nagykún városka sok évszázados hagyományaival. Anyai ági ősei a város vezetői, tudós, literátus emberek; dédapja, Várady Sámuel főnótárius az itt tanítóskodó Arany Jánosnak is barátja, pártfogója. Tőlük örökölte belső szemlélődő természetét, puritán, mindig a köz hasznára törekvő jellemét. Mindig az élet, a valóság érdekelt, azt szötte álmaiba, annak színeit, elemeit, formáit. Minden érdekelt, foglalkoztatta, együtt haladt korával, ízig-vérig modern ember volt. Sokoldalú műveltsége volt, de különösen ismerte és szerette a klasszikus és modern magyar költészetet. Madáchból és Adyból oldalakat tudott idézni. Móricz Zsigmondhoz személyes szálak is fűzték. Az „Eősleső társaság” c. kisregényében ő az a fiatal festőnövendék, aki ecsetjével vág utat magának, „festi a lovakat, ahelyett, hogy ráülne, s bevágatna vele a pusztába”. Valójában az történt, hogy kitepte magát a patricius, lovas, birtokos rétegből; művész lett. Élesen figyelő és látó szemeit elfordította mindarról, amit avultnak, tarthatatlannak látott. A tanyai, pusztai kisurak mellett szorgoskodó summások, béresek érdekelték, azokat festette, karcolta rézbe, zörgő taligáikkal, fáradt lovaikkal együtt. Különösen lovaival és állat témáival fejezett ki emberi érzéseket, nehéz sorsokat. *Korda Béláné*

MENYHÁRT József faratsze - X2

MENYHÁRT JÓZSEF 1901 – 1976

A Kisgrafika 1976. évfolyamában egy róla szóló írás várt megjelenésre, amellyel a hetvenöt éves mestert kívántuk köszönteni. A cikk meg is jelent, de amint a szerkesztői glosszából megtudhattuk, nem mint születésnapra köszöntő, hanem mint nekrológ... Menyhárt József fáradt szíve hosszú betegség után 1976. május 1-én nyugodni tért.

Művészete szorosan kapcsolódott városának, Debrecennek több évszázados művészeti életéhez. De nemcsak egy láncszeme volt ennek, hanem alkotásaival, mély humánumával, mindenkit magához ölelő emberszeretettel, békevágyával korunk emberének társadalmi kérdéseit előre felvillantó alakja is.

1931-ben állított ki Debrecenben először. Mint adóügyi tiszt állott a város szolgálatában, de volt ereje egyidejűleg a művészetet is szolgálni. A legtöbb sikert grafikáival érte el. A harmincas évek közepétől Varsó, Chicago, Antwerpen közönsége láthatja grafikai lapjait. A második világháború után a Déri-Múzeum restaurátora lett. 1962-ben vonult nyugalomba s ettől az időtől kezdve minden idejét a festésnek és a grafikának szentelte.

Festészetében is figyelemreméltó értékeket találunk. Nevét azonban fametszőként ismerte meg a világ már a harmincas években. Grafikai munkássága nemcsak a debreceni, hanem az egész hazai grafikatörténet huszadi századi részének is szerves és fontos eleme. Művészetében több korszakot lehet megkülönböztetni, bár a korszakok között nincs túl éles elválasztó vonal. Munkásságát lassú, folyamatos fejlődés, nem robbanásszerű stílusváltozások jellemzik. Különös tehetsége volt ahhoz, hogy kis és nagyméretű lapjain az „élet, szerelem, halál” minden változatát megjelenítse. Grafikáit tárgyiasság felé hajló stílus, súlyos mondanivaló, érzéstől átfűtött művészet jellemzi. Egyik jelentős méltatója, Kürti Katalin így ír könyvjegyeiről:

„Kisgrafikáinak gyöngyszemei, az ex librisek egy része is mély gondolatosságot hordoz: kifejezi a megrendelő egyéniségét, véleményét, ízlését a sors dolgairól. Szépek a klasszikusan harmonikus aktok lágy, oldott líraiságukkal, vagy vad dinamikus erejükkel. Ezek funkciója nem az erotizálás, hanem a női természet finom oldalának: az ihlető, vigasztaló, életet adó, termékeny gazdagságának hangsúlyozása. Sok ötletességet, fantáziát árulnak el a groteszk, humoros, amolyan „csúfondáros rajzolatok”. Az ex librisek érzelmi, hangulati, ízlésbeli skálája tehát a lehető legtágabb.”

Művészetének állomásait a különböző városi, megyei és országos elismerések mutatják: Petőfi díj, művészeti díj, munkaérdemrend stb. Debrecen művészeti életében mindig kiemelkedő szerepet vitt, az egykori Ajtósi Dürer Céhnek is vezetőségi tagja volt, majd az új Ajtósi Dürer Ex libris-gyűjtő Körnek is rangot adott azzal, hogy elvállalta annak elnökségét. Több száz kisgrafikája hazai és külföldi műbarátok gyűjteményében híven fogják mindig őrizni emlékezetét.

Lenkey István

NAGY ARISZTID 1924 – 1974

Csongrádon született, ott járt elemi iskolába, majd a reálgimnáziumban érettségizett. 1944-ben a budapesti Műegyetemen szerezte meg az építésmérnöki oklevelet. Írásaiban egy helyen így vall szülővárosáról és lakosairól:

„Csongrád lelkületét a csendes elmélyülés és a bénító rémület jellemzi. Ez a lélek észreveszi a kicsiben is a szépet, a sík felületek és vonalak monumentalitását, a vad vizek és elemek veszélyét, erejét. Az emberek csendesek, halk szavúak, de ritkán elemi erővel tör fel az indulat és gyorsan elmúlik, mint a tomboló ár, vagy mint a fergeteges zivatar”. Ezek a sorok végzetszerűen végigvonulnak egész életén és művészi munkáiban is kifejezésre jutnak.

A második világháborúban súlyosan megsebesült és egészsége azután többé már nem állott helyre. Így betegen is az IPARTERV-ben dolgozott, ahol ipari épületek tervezésével foglalkozott, majd szabad idejében és később betegsége súlyosabb ideje alatt odahaza, a négy fal között rajzol, fest és fát metsz.

Körülbelül 2000 művet alkotott és ezekből elhunyt után 1172 rajzot, akvarellt, temperát, olajfestményt, monótipiát és sokszorosított grafikát (az utóbbiak száma 250) találtunk hagyatékában. Minthogy munkáinak legnagyobb része nincs keltezéssel ellátva, nehéz egy kronológikus sorrendű alkotásjegyzék összeállítása. Kisgrafikai munkáinak közreadott jegyzéke is kiegészítésre, illetve módosításra szorul, mint-hogy egy opus-szám alatt több művet is metszett.

Ceruza, tus és filctoll-rajzait tökéletes forma, lendületes vonalvezetés és az ábrázolt tárgy vagy személy legjellemzőbb tulajdonságainak kivetítése jellemzi. Akvarelljei élénk, mozgalmas színeivel ragadnak meg. Olajfestményeit legnagyobb részben már súlyos betegen festi, drámai színezés és melankolikus hangulat jellemzi őket. A sokszorosító grafikával édesapja, Nagy Árpád (1894–1959) elhunyt után kezdett foglalkozni, kinek grafikus szerszámaikat nemcsak mint relikviákat őrizte meg, hanem azokat igen szorgalmasan és eredményesen használta is. A fametszetben egyéni stílust fejlesztett ki, amely talán a modern olasz fametszők stílusával rokon. Fametszetei modernnek, a fadúc adottságait, az évgűrűk játékoságát figyelembe veszi és az egyéni mondanivalójával kiegészítve szinte egymásba ötvözi. Linoleummetszetei legnagyobb részben úgy méretben, mint témában nagyméretűek. Legutolsó idejében e sorok írójának biztatására a rézmetszésbe is belekóstolt, méghozzá nem is akárhogyan. Sajnos, a Nagy Rendező' bele-szólott az életébe, mert az utolsó 5 rézmetszetének levonatait már aláírni sem volt ideje.

Ex libris művészetével értesítőnk 1968. évi augusztusi számában Galambos Ferenc foglalkozott:

Meghalt Budapesten, 1974. szeptember 12-én.

Nagy Árpád Dániel

VARGA Nándor Lajos fametszete — X1

VARGA NÁNDOR LAJOS
1894 – 1978

„... nőttön nő tiszta fénye, amint időben, tér-
ben távozik.”

(Arany: Széchenyi emlékezete)

Kulturális életünk elhalt nagyjairól gyakran olvashatjuk: az utolsó polihisztor . . . Pedig ez az ember-típus soha nem fog kihalni, mindig lesznek, akik nem elégszenek meg azzal, hogy az alkotás egy szűkebb területén örökölték meg nevüket, akiknek érdeklődési horizontja más és más tartományok felé is kitágul és rendelkeznek azzal az istenáldotta képességgel, hogy ott is tudnak maradandót alkotni. Hiszen minden, ami szép, jó és igaz, közös forrásból táplálkozik.

Amikor *Varga Nándor Lajosra*, körünk egy éve elhunyt elnökére emlékezünk, előttünk van nemcsak a képzőművész, hanem a szakíró, kutató, pedagógus, könyvművész és főleg maga az ember, a maga közvetlenségével, segítőkészségével, aki igaz hittel hitt népének kulturális missziójában, aki számára az alkotás nem öncél volt: kezét a magyar szellemi értékek tudatos gyarapításának szent célja vezette.

A magyar grafika nagy öregje . . . Igen, reáillik ez az epitheton ornans, bár sokszor gépiesen alkalmazva a szép jelző elveszti eredeti értékét.

Társaságok, egyesületek elnökének megválasztásánál gyakori szempont, hogy a tisztség viselője szemé-lyében is díszet adjon a társulásnak, kifelé emelje annak tekintélyét. Varga Nándor Lajos nemcsak, dísz, zászló volt a Kisgrafika Barátok Köre számára. Jelenléte mindig baráti szellemet sugárzott, ő volt az összekötő kapocs művészek és műbarátok, öregek és fiatalok között. Találkozóinkon, kongresszusainkon ritkán nélkülöztük. Sokszor még megrendült egészségi állapota sem akadályozta, hogy társaságunkban megjelenjen és munkánkban igazi Pater Familiasként részt vegyen.

Életpályája mindnyájunk előtt nyitott könyv volt: önéletírásai, enciklopédikus cikkek, értesítőnk tanulmányai számot adnak emberi, művészi és pedagógusi pályájáról. Ismerjük azt a soha nem gyengülő köteleket, ami őt szeretett Erdélyéhez, ifjúsága színhelyéhez kötötte. Tanúi voltunk sikereinek, egy időben szomorkodtunk az illetékes körök rövidlátásából fakadó mellőztetése miatt, majd örömmel értesülhettünk művészpályája hivatalos elismeréséről, a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze cím odaítéléséről és a Munka Érdemrend arany fokozatának adományozásáról. Könyvtárak kiemelt helyen őrzik könyveinek hosszú sorát, grafikai szakirodalmunk forrásértékű műveit, kutatásainak közreadását, amelyek egyben a magyar könyvművészet hasonlíthatatlan remekei is. Hagyatékában található jegyzetfüzetei tanúsítják mindenre kiterjedő érdeklődését. Múzeumok, gyűjtemények féltő gonddal fogják mindig őrizni festményeit, akvarelljeit, rajzait, grafikáit. Tanítványai munkájuk során a tőle nyert ismereteket hasznosítják és továbbadják saját tanítványaiknak. Emlékének őrei között szerepelünk mi is, magyar kisgrafikabarátok, akikhez száznál több könyvjegye, alkalmi grafikái, értesítőnkben megjelent írásai, ex libris-mappái fűzik őt, s azok az emlékek, amelyek reá mint emberre vonatkoznak, amelyeket szívünk mélyén őrizünk, hogy továbbadhassuk a jövő kisgrafikabarátainak.

Sermay Andor

XVI. CONGRESSO INTERNAZIONALE
DE EX LIBRIS – LIBOA – 1976

VARGA Nándor Lajos eredeti fametszete – X1

Fery

KISGRAFIKA ALKOTÁS - GYŰJTÉS

Sokan írtak és beszéltek már arról, hogy a kisgrafika a grafikai művészetek legszemélyesebb, legintímesebb műfaja. Sehol sincs ilyen közeli kapcsolat az alkotóművész és a műbarát között. A kisgrafiabaráti társulások, vagy ha szorosabbra akarjuk vonni a kört, az ex libris-barát egyesületek és körök egyik legfontosabb célkitűzése minden időben az volt, hogy a művészek és gyűjtők kapcsolatát erősítsék, bensőségebbé tegyék és ezáltal elősegítsék a színvonalas alkotások megszületését, majd értékes gyűjtemények kialakítását. Nemzetünk kulturális javainak gyarapodását jelenti minden olyan magángyűjtemény, amelyet jól átgondolt terv szerint, évek vagy évtizedek kitaró munkájával állítanak össze és képet adnak egyes korok, stílusáramlatok, témák kisgrafikájáról. Az aprógyűjtésnek (Siklóssy László foglalta így össze a viszonylag kis anyagi áldozattal megvalósítható műtárgy-gyűjtést) nem a befektetett pénzösszeg adja meg az értékét, hanem az a szellemi többlet, amely az összeállítás mikéntjéből adódik.

Körünk az elmúlt tíz év folyamán is igyekezett a művész-műbarát kapcsolatok fenntartásához, erősítéséhez és új kapcsolatok kiépítéséhez hozzájárulni. Tagjaink között szép számmal vannak grafikusművészek, és ezek nagy része valóban részt vesz munkáinkban, segítik céljaink elérését. Élén járt ezen a téren elhunyt elnökünk, *Varga Nándor Lajos*, akire mindig számíthattunk, akinek személye kapocs volt művészek és gyűjtők, fiatalok és idősebbek között. Méltó utódjának, *Fery Antalnak* személyében is olyan elnököt tisztelhetünk, aki számára az elnökség nem pusztán cím és aki minden megmozdulásunkon közreműködik, akár művészi alkotással, akár közvetlen segítséggel. Művészeti vezetőnk, *Stettner Béla* életében is jelentős szerepet játszik a kisgrafika, neki köszönhetjük, hogy patronáló szerveinkkel igen jó a kapcsolataink és minden problémánkat nagy megértéssel kezelik. Új titkárunk, *Csiby Mihály* programjának nagy részét a művész-gyűjtő kapcsolat javítása, az esetleges ellentétek baráti szellemű kiegyenlítése teszi ki. Hálásak vagyunk azoknak a grafikusművészeknek, akik összejöveteleinket rendszeresen látogatják, vitáinkban részt vesznek, egyszóval: velünk élnek. *Diskay Lenke* is ezek közé tartozik, de folytathatnánk még ezt a sort. A fővárosi művészekon kívül nagyon fontos a vidéken élő művészek szerepe, elsősorban a vidéki csoportok életére vannak döntő hatással. Debrecenben *Menyhárt József* elhunytá után ezt a szerepet *Józsa János* vette át, sajnos, a pár évig reneszánszát élő debreceni kisgrafikaélet mondanában nagyon megcsendesedett. Szegeden *Kopasz Márta* esztétikai irányítása nyomja rá a csoportra a bélyegét. A jövő töendői közé tartozik minél több jó grafikusművész bevonása közös munkánkba.

A művész piacról él, számára a művészi alkotás nemcsak eszméinek kifejezése, hanem a kenyérkereset forrása is. A nagy mecénások kora lejárt, szerepüket a társadalom vette át, amikor az illetékes szervek továbbítják a műalkotásokat a közönség felé. De az egyének mecénási szerepe nem szűnt meg, csak átalakult. A kisgrafikagyűjtő, amikor megrendel egy ex librist vagy újévi üdvözlőlapot, maga is mecénássá válik. Szerény mecénásság ez, mégha a megrendelő rendszeren eleget is tesz fizetési kötelezettségének (sajnos, művészeink a megmondhatóí, hogy a késedelmes fizetés vagy az egyáltalán nem fizetés hányszor vette el a kedvüket a kisgrafikától). Szerény ez a díjazás, bár ez is sokszor nagy áldozatot jelent a gyűjtőnek, pedig nálunk a művészek sokkal kevesebbet kérnek, mint külföldi pályatársaik. Művészeink megbecsülésén kívül ez is jelentős tényezője annak, hogy a külföldi gyűjtők gyakran keresik fel megrendeléseikkel a magyar grafikusművészeket. Tegyük még hozzá, hogy egy jó kisgrafika megalkotása nem jelent sokkalta kisebb feladatot, mint egy képgrafikáé. Nem kell nagy fantázia annak megállapításához, hogy amíg egy grafikusművész néhány kisgrafikát elkészít, ugyanazon idő alatt képgrafikáival lényegesen nagyobb jövedelemhez juthatna. Nem egy grafikusművészünk hangoztatja, hogy amíg egy fametszetet elkészít, azalatt az idő alatt sokkal jövedelmezőbb művészeti alkotást is folytathatna. Kisgrafikával tehát pusztán üzleti alapon nem lehet foglalkozni, kell hozzá egy nagy adag lelkesedés, ügyszeretet is.

A K.B.K. összefogatelek egyik célja, hogy a gyűjtők és művészek közvetlen kapcsolatait ápolja. A művészek gyakran behozzák újabb és régebbi alkotásaikat, azokon keresztül a kisgrafikabarátok megismerhetik stílusjegyeiket, jellemző kifejezési formáikat, bepillantást nyerhetnek alkotó tevékenységükbe, és előbb-utóbb kedvet kapnak arra, hogy megrendeléssel jelentkezzenek. Ugyanezt a célt szolgálják a kiállítások is, amelyekből soha nem lehet elég. Szerencsés módon házigazdánk, a Fészek Művészklub lehetőséget nyújt kamarakiállítások rendezésére. Ezzel a lehetőséggel eddig is éltünk, de a jövőben még inkább kívánunk élni. Kiállítások rendezésében elől járnak a közkönyvtárak, fővárosunkban a Szabó Ervin Könyvtár, a vidékiek közül ki kell emelni a veszprém-pápai kisgrafika-galériákat, a jászberényi városi könyvtár és a szegedi Somogyi-Könyvtár bemutatóit. *Bélley Pál* tragikusan korai halálával sajnálatosan megszakadt az a kiállítás-sorozat, amely legnagyobb könyvtárunk, az Országos Széchenyi Könyvtár népszerűsítette a könyvjegyművészetet. A könyvtárak kiállításai figyelmeztetnek arra, hogy az ex libris a könyvekből indult el világhódító útjára.

MAKKAY Piroška fametszetei — X2

A grafikusművészek és gyűjtők baráti kapcsolatának szép példáját láthatjuk a prágai ex librisbarát egyesület által évente megrendezett találkozókön. Ezeken több ízben is vett részt kisebb-nagyobb létszámú magyar csoport. (Olomouc, Chrudim, Uherské, Hradiste stb.) A csehszlovák grafikusművészek, elsősorban a csehek, de újabban diadalmasan törnek előre a szlovákok is, kiérdemelték Európa legnagyobb és legigényesebb gyűjtőinek az elismerését, ami látható módon a sorozatos megrendeléseken keresztül mutatkozik meg. Az egyik országos találkozójukon sor került egy művészek és gyűjtők közötti beszélgetésre is. Minthogy ez cseh nyelven zajlott le, azon a magyar vendégek nem vettek részt, de egy grafikusművészünk kíváncsiságból elment oda. Bár nem ismerte a nyelvet, mint mondotta, legyűzőően hatott rá az a láthatóan baráti légkör, az élénk vita, amelyben egyaránt résztvettek művészek és gyűjtők. Számunkra igen sok tapasztalatszerzésre adtak alkalmat ezek a csehszlovák országos találkozók, ahol nagyszámú grafikusművész és áldozatkész, lelkes gyűjtők teszik lehetővé országuk kisgrafikaéletének virágzását.

Nálunk elsősorban tagjaink áldozatkésztségét lehetne kifogásolni. Egy tekintélyes gyűjtőnkől hallottam, hogy azért nem csináltat évek óta saját lapot csereanyagnak, hanem inkább vásárolja az ex libriseket, mert az így sokkal olcsóbb . . . Lehet, hogy igaza van, az ő szempontjából, találkozókra, kongresszusokra is nyilván ezért nem jár, de ez a mentalitás nyilvánvalóan nem viszi előbbre a magyar kisgrafika ügyét. Egyik országos találkozónkon előadás hangzott el a gyűjtés etikájával kapcsolatban, amikor is többek között szó volt a kisgrafikaosztogatás helytelen voltáról. Mindenki bólogatott, majd az előadás után megkezdődött — a kisgrafika osztogatás. Ugyálszik előadónk szava a pusztában kiáltónak volt a szava. . . Sokan kifogásolják, hogy a KISGRAFIKA csak néhány magyar művész munkáját közli rendszeresen. A legjobb háziasszony is csak abból az anyagból tud sütni, ami rendelkezésére áll. Nem tudom, hogy a gáncskodók hány grafikát küldtek be közlésre? (Mondanunk sem kell, hogy a színvonal alatti művek nem jöhetnek számításba . . .)

Merre visz tovább az út? Ugy gondoljuk, hogy a fentebb leírtak tartalmazzák a választ. Vannak áldozatkész, önzetlen tagjaink is, művészek csakúgy, mint gyűjtők, ezeknek a száma kell hogy szaporodjék. Ha továbbtekintünk a kicsinyes, önző szempontokon, kis közösségünk érdekeit szolgáljuk, tehát közvetve a sajátunkét is. A második és harmadik évtized mesgyéjén gondolkozzunk el ezen.

S. A.

20 éves a K.B.K.

A KISGRAFIKA- GYŰJTÉS ILLEMKÓDEXE

Mindennapi életünket átszövik a jogi vonatkozások. A jogszabályok bevonulnak a kisgrafikagyűjtés területére is, de nagy szerepe van az évtizedek során kialakult gyakorlatnak is. Ebben sok a formális elem, amikor nem egy kötelező erejű jogszabály, hanem valamiféle „gentleman agreement” írja elő a követendő magatartást. Kísérlet ez a kis összeállítás, amit felruházhatunk az „illemkódex” névvel, hogy támpontot adjunk a gyűjtőknek, „kezdőknek” és „haladóknak” egyaránt, de a művészek is találhatnak benne őket érdeklő pontokat.

1. A kisgrafikagyűjtés *műgyűjtés*, tehát művészi becsű alkotások gyűjtése. A kisgrafika egyúttal kultúrtörténeti dokumentum is lehet, így a téma vagy a tulajdonos személye miatt gyengébb művészi kvalitású darabok is lehetnek érdekesek. Ezt mindig a gyűjtő egyéni szempontjai döntik el.

2. *Hogyan juthatunk kisgrafikagyűjteményhez?*

a) *Vétel.* Ez a legkevésbé rokonszenves módja a gyűjtésnek, különösen ha egyes ex libris-kufárok nyereszkedési céllal űzik az adás-vételt. Külföldi egyesületeknél is van adás-vétel, sokszor ezt az illető egyesület is támogatja, de ezeknél nincs szó nyereszkedésről. Erkölcsös módon is meg lehet szervezni az ex libris adás-vételét. Egy időben a Központi Antikváriumban lehetett ex libriseket is vásárolni, a könyvkereskedelemben időnként megjelenik, de az anyag gyenge és az árak magasak.

b) *Ajándék.* Régi gyűjtők szívesen látják el a kezdőket induló anyaggal „kedvcsinálónak”, művészek is gyakran adnak ismerőseiknek munkáikból. De ne vigyük ezt sem túlzásba, ne rontsuk cseretársaink esélyeit azzal, hogy a nálunk duplumként (többletpéldányként) szereplő lapot olyanannak adjuk, aki a tulajdonostól csereképpen is megszerezhetné. És még egyet: nem ajándék az, aminek a helye a papírkosár lenne. A kezdő gyűjtő igen gyakran még nem rendelkezik a szükséges esztétikai és technikai ismeretekkel, ne rontsuk el az ízlését. Helytelen a lapok osztogatása is. A bélyeggyűjtő körökben sem osztogatnak bélyegeket. Ne legyen az a kifogás, hogy a nyomda 500 példánynál kevesebbet nem nyom és nincs hová tenni a felesleget. A gyakorlatban 100–200 nyomat elég szokott lenni a színvonalas cseréhez, a többletpéldányokat inkább zárjuk fiókba, lehet arra még szükség egy mappaösszeállításnál, vagy felhasználhatjuk egy kiadvány eredeti mellékleteként. (Itt jegyzem meg, hogy nem helyes a mappák szétbontása és a gyűjteménybe laponként való besorolása, valamint nem illő a folyóiratokból kiszedni a mellékleteket.)

c) A kisgrafikagyűjtemény legklasszikusabb gyarapítási formája a *cseré*. A csereanyag lehet saját lap, vagy duplum. Ismétlem: ne rontsuk cseretársaink esélyeit és ha csereképpen kaptunk duplumot, lehetőleg küldjük vissza azzal a megjegyzéssel, hogy az már megvan gyűjteményünkben. A csere lehet közvetlen, ez a legjobb, mert látjuk, hogy mit kaphatunk és a partner is látja, hogy mit kaphat. De erre aránylag ritkábban van mód, marad így a levelezés. Sajnos, megbízható cserelista nincs!!! Aki jó az egyik gyűjtőnek, lehet átok egy másiknak. Nagy szerepe van a gyűjtőtársak információinak, de ezeket is kritikával kell fogadni. Sokan csak előzetes levélváltás után cserélnek. Az egyre növekvő postatarifa is nagy kerékkötő.

Általában egy héten belül illik válaszolni, hosszabb időmúlás esetén pedig illik mentegetődni. Küldeményünk lehetőleg ne legyen kisebb 10 darabnál, de semmiesetre se legyen 1–2 lap. Az is elképzelhető, hogy többen társulva adják fel küldeményüket, de ez csak jó baráti kapcsolat esetén ajánlható (A válasz-

küldemény szétoztása lehet egyesekre előnytelen . . .). A csere alapja az azonos művészi érték, ennek eldöntése már megkíván bizonyos esztétikai előismereteket. Sokan a technikákat is bizonyos rangsorba állítják, legértékesebb a rézmetszet és a rangsor végén halad a klisé (műdúc). Ilyen értékarányokat is állítottak fel: 1 rézkarc vagy rézmetszet = 2 fametszet = 4 linoleummetszet = 8 klisé. Ez ilyen nyers formában nagyon helytelen következtetésre vezetne, nem is beszélve arról, hogy a linoleummetszetet nyugodtan vehetjük egy kategóriába a fametszettel. Egy Nagy Sándor által rajzolt és klisé útján sokszorosított *ex libris* semmi esetre sem érheti a nyolcadrészét egy X.Y. (ne mondjunk nevet) által barkácsolt rézmetszetnek . . .

Ha nagyobb küldeményt kapunk, mint amire azonos értékben válaszolni tudunk, a többletet – fájó szívvel bár – küldjük vissza. A küldeményt, mégha igen gyarló művekből is áll, ne becsméreljük, ne írjuk azt, hogy „szemetet nem kérek”. Ezeket vagy kommentár nélkül küldjük vissza, vagy azt írhatjuk például, hogy „elnézést kérek, hogy ízlésünk nem egyezik” (egy francia gyűjtő szokta ezt írni) vagy „Gyűjtőprofilomba ez az anyag nem illik” stb. Édes anyanyelvünkkel lehet udvariasan is fogalmazni.

Ha egy pl. 10 darabos küldeményre válaszul 12–16 darabot kapunk és a küldő nem utal arra, hogy a többletet további cserére küldi (pl. 10 + 6 *ex libris*), tekinthetjük úgy, mint a cseretárs nagylelkűségének jelét, esetleg azért, mert küldeményünk különösen megnyerte a tetszését. A tékozlás és a fukarság között meg kell találni az arany középutat.

3. *Hogyan juthatunk saját ex librishez?*

a) *Megrendelés.* Ha egy *ex librist* rendelünk, magánjogi szerződést kötünk, mégpedig legtöbbször szóban állapodunk meg a művésszel, hogy mit, mikorra és mennyiért csinál meg?

Mit? Ne kössük meg túlságosan a művész kezét. Előzőleg tájékozódjunk munkássága, stílusa, felfogása tekintetében, hogy tudjuk, mire számíthatunk. (Emlékezzünk egy TV Jogi esetek-adásra! Modern művésztől ne kérjük számon a hajszalakat!!) Megadhatjuk a témát, hiszen egy kisgrafikai lap egyaránt ad képet a művészről és a megrendelőről, de ne legyünk merevek, fogadjuk el a művész érvelését, ha nem találja szerencsésnek az ötletet. Ne hajszoljuk bele a művészt egy számára idegen témakörbe. Különösen vonatkozik ez az erotikára, ami lehet igazán szellemes, ötletes, de lehet egészen ordenaré pornográfia is.

Mikorra? Ne sürgessük a művészt, a grafika nem favágás! Megéri a hosszabb-rövidebb időcsúszást, ha engedjük a művészt kívánni a megfelelő hangulatot. Magától értetődik, hogy a művésznek nem szabad visszaélni a megrendelő türelmével. Más az eset az alkalomra készülő grafikánál, pl. újévi lapnál. Ennek egy bizonyos határidőre el kell készülnie. A művész számoljon a teherbíróképességével és ne hozza kínos helyzetbe a megrendelőt.

Mennyiért? Van egy tömör fogalmazású latin mondás: „Clara pocta, boni amici.” Ezt úgy lehetne visszaadni, hogy a világosan megfogalmazott szerződések mellett megmarad a jó barátság, félreértések nem rojtják azt meg. A munkadíjban előre állapodjunk meg, ne mondja a művész, hogy „majd meglátjuk”, „nem fogunk összeveszni”, „annyit adsz, amennyit neked megér” stb. A megrendelő előleget is adhat, vagy akkor fizet, amikor a nyomatok vagy a dúc készen van, de akkor fizessen is és ne halogasson! Sok művésznek vette már el a kedvét a megrendelők nehézkes fizetése. Hiába jár valakinek a pénz, nem szívesen reklamál, inkább levonja a következtetést. Ez pedig sokszor az egész magyar kisgrafikára káros lehet . . .

b) *Ajándék-ex libris.* Jó barátok gyakran készítenek ilyet egymásnak, esetleg valami szívesség viszonzásaképpen. De csak az elismerten jó művészek engedhetik meg maguknak, hogy külön megkérdőzés nélkül messenek valakinek egy kisgrafikát. Kínos dolog megkérni az „alkotót”, hogy bár meg vagyunk tisztelve általa, hogy nevünkre grafikát készített, azt senkinek ne mutogassa és gondosan zárja el műértő szemek elől. Az amatőrök inkább családtagjaik nevével gyakorlatozzanak . . . A kisgrafikák alkotói át szokták engedni a nyomódúcot (fa, rézlemez) a megrendelőnek, de abban is megállapodhatnak, hogy a művész gondoskodik a nyomtatásról és csak a nyomatokat adja át. Ezzel biztosítja, hogy a nyomatok kifogástalanok lesznek és nem készül több levonat, mint amennyit minőségcsökkenés nélkül a lemez elbír. (Ennek pl. a hidegtűnél van jelentősége, minthogy erről 50-nél több jó nyomat nem készíthető). A nyomtatást akár a művész, akár a megrendelő intézi, kíváncsian a nyomatok szignálása, mélynyomású eljárásoknál pedig a sorszámmal való ellátás ilyen módon: 7/100, ami annyit jelent, hogy a száz példányban nyomott kisgrafikából ez a hetedik). Vannak igényes gyűjtők, akik szignálatlan lapot nem is fogadnak el, azt nem is tekintik grafikának. Ez mindenestre szélsőséges álláspont, bár az is igaz, hogy csak így vagyunk biztosítva arról, hogy nem reprodukció vagy „illegálisan” készült nyomat került a birtokunkba. Ha a művész már nem él, célszerű a lapok hátán a „postumus nyomat” megjegyzés feltüntetése.

TROJAN Marian József fametszetei – X2

4. Mire jogosult a művész és a kisgrafika tulajdonosa?

a) A *művész* művét közzéteheti, kiállíthatja, közgyűjteményeknek megküldheti, de nem illő, hogy saját cserére felhasználja. Ha egy megrendelt lap nem készül el határidőre, és a megrendelő visszakapta az előleget, tehát a szerződés megszűnik, nem illik, hogy a művész az utólag mégis elkészült lapot a tulajdonos beleegyezése nélkül kiállítsa, vagy más módon közzétegye. Ha a művész mégis ki akarja a lapot állítani, lássa el egy fiktív névvel, vagy távolítsa el a nevet. Ha a kisgrafika olyan sajtótermékben jelenik meg, amely szokott az illusztrációkért fizetni, ez a díj a művésznek jár, még ha a tulajdonos ki is fizette a dúc vagy a nyomatok árát. Sokszor csak azért nem fizetnek, mert nem ismerik a művész címét. A művésznek joga van a közlési díjra, helytelen erről lemondani.

b) A *gyűjtő* a kisgrafikát cserélheti, kiállíthatja, közzéteheti de az előzők szerint a közlési díj a művésznek jár. Kiállítások rendezésénél általában a művészek beleegyezését szokták kérni ahhoz, hogy műveiket kiállíthassák. A kisgrafikánál azonban ez gyakran technikailag sem lenne lebonyolítható. Elképzelhetetlen pl. egy 2–300 darabos kiállításnál minden élő művésztől engedélyt kérni, hiszen soknak a lakcímét sem ismerjük. A kisgrafika egyébként bizonyos „területenkívüliséget” élvező műfaj: külföldre küldéséhez nem kell a Magyar Nemzeti Bank engedélye, mint az egyéb grafikáknál. Kongresszusra utazó tagtársaink a megmondható, hogy a vámhatóságok — néha egy kis kiegészítő magyarázat után — minden további nélkül engedélyezik a kisgrafikák és nyomólemezeik kivitelét.

5. Befejezésül szóljunk pár szót a *nyelvismeretről*. Nemzetközi cseréhez nem szükséges a nyelvismeret, a levélben küldött csereanyag kísérőlevél nélkül is önmagáért beszél. Ilendő azonban pár kísérősort mellékelni. Külföldi csereküldeményekhez mellékelt blanketták szövegét mindenki le tudja másolni, és a saját cserénél felhasználni. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni a minimális nyelvismeret hasznos voltát, hiszen a kisgrafikagyűjtés nemcsak gyűjteménygyarapítás, hanem emberi kapcsolatok ápolása is.

Legjobban a német nyelvet tudjuk hasznosítani, ezzel majdnem egész Európában boldogulunk, a déli országok kivételével. Sok szovjet gyűjtő is ért németül, de ha lehet, írjunk nekik oroszul. A tengerentúli csere nyelve az angol, így a japán levelezésnél is ez használatos. De ismétlem: nem a nyelv a fontos, hanem a színvonalas csereküldemény, ezzel barátokat szerzünk nemcsak magunknak, hanem hazánknak is.

Egy öreg gyűjtő

Kérjük tagtársainkat, művészeinket, hogy a fentiekhez szóljanak hozzá.
Véleményeiket szívesen közöljük. (szerk.)

Devecseri

VÁRKONYI Károly fametszete – X2

ÁGOTHA Margit linómetszete – X3

VI. ORSZÁGOS K.B.K. TALÁLKOZÓ

Az országos kisgrafikai találkozók népszerűsége évről-évre növekszik. Érthető is: lehetőség nyílik az ország legkülönbözőbb vidékein lakó tagtársainknak, hogy egymással találkozhassanak, megismerjék a kisgrafika újabb termését, közvetlenül, tehát nem látatlanban bonyolíthatják le a cserét, és nem utolsósorban megismerhetik az ország legszebb vidékeit, kulturális életünk tűzhelyeit, vagy ha már ismerik azokat, szívesen keresik fel újra. Cegléd, Pécs, Szeged és Debrecen után, 1979. július 14–15-én a Dunántúl egyik legősibb, történelmi levegőjű városa, Veszprém fogadta falai közé a kisgrafikabarátokat. Különlegessége volt ennek a találkozásnak, hogy nem volt helyi kiállítás, hanem ez a rendezőség összekapcsolta az V. Balatoni Kisgrafikai Biennáléval, amely a tihanyi egykori bencés apátsági rendházban lévő múzeumban nyílt meg és ezáltal lehetőséget nyújtott egy szép kirándulásra is.

Július 14-én, szombaton reggel érkeztek a vendégek vonaton, autóval, de volt, aki már előző este Veszprémbe tartózkodott. Találkozóink népszerűségére mutat az is, hogy külföldi vendégeink is voltak; Hat osztrák és két csehszlovák barátunkat tisztelhattuk körünkben. A hattagú osztrák delegációnak, élén Dr. Ottmar Premstallerrel és Dr. Anna Lerpergerrel, a jövő évi nemzetközi ex libris kongresszus adott különös súlyt, minthogy annak elnöke Premstaller doktor, megrendezésének színhelye pedig a dumamenti Linz, Lerperger doktornő városa. Országos találkozóinkat egyébként joggal nevezhetjük volna Dunamenti Kisgrafikai Találkozásnak is, hiszen szlovákiai barátaink, Karol Izakovic és Titus Ripka is dunamenti városokból jöttek.

VARGA Nándor Lajos fametszete — X1

A találkozót a Városi Tanács nagytermében *Bajcsi Gyula*, a városi tanács elnökhelyettese nyitotta meg, szeretettel köszöntve a vendégeket. Ezután *Dr. Soós Imre*, a K.B.K. vezetőségének tagja emlékezett meg körülünk 20 éves jubileumáról, beszámolva a második évtized jelentősebb eseményeiről. Majd *Dr. Semsey Andor* vezetett vitát a kisgrafikával és kisgrafikagyűjtéssel kapcsolatban. Sor került a cserére is, minden ilyen találkozó leglényegesebb velejárójára. Az ebéd a Halle-Sörözőben volt, utána pár szabad órán a résztvevők ismerkedhettek Veszprém sajtóságos ízű szépségével, történelmi levegőjével. Délután a Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ egyik tágas termében folytatódott a baráti találkozó, ahol a legfontosabb ténykedés a csere volt. Minthogy a találkozó egyben jubileumi évünk találkozója is volt, kis kamarakiállítást állítottunk össze, amellyel elhunyt művészeinkre és gyűjtőinkre emlékeztünk. *Drachos István*, *Koveczky Zoltán*, *Korda Béla*, *Menyhárt József*, *Nagy Arisztid* és *Varga Nándor Lajos* alkotásaiból válogattunk ki egy kis bemutatót, azzal az igyekezettel, hogy a szűkreszabott keretek között is jó áttekintést tudjunk nyújtani munkásságukról. Gyűjtőink emlékét a részükre készült kisgrafikák szándékoztak felidézni. Az összeállításban helyt kaptak az életük nagy fordulóit felidéző grafikák, kedvenc művészeik alkotásai, kedvelt témáik. Gondolatban felidéztük a családi és anyagi tragédiák után újra és újra talpraálló *Nagy Józsi* bácsi, az önzetlen, nagy gyűjteményét a magyar kulturális életnek áldozó *Dr. Petrikovits László*, a magyar exlibris tudósa, *Dr. Arady Kálmán*, minden megmozdulásunk segítője, *Dr. Illyés Sándor László* és *Reisinger Jenő* emlékét. Különösen külföldi vendégeink hallgatták figyelemmel az ismertetést. Ami a cserét illeti, örömmel állapíthatjuk meg, hogy azzal külföldi vendégeink is meg voltak elégedve és ezt a véleményt érezhetően nem pusztán udvariasságból fejezték ki . . . A nap befejezője a Magyaros Étterem különtermében megtartott közös vacsora volt, amikor sor került a pohárköszöntőkre is, üdvözölve a külföldi és hazai résztvevőket, élükön elnökünkkel, *Fery Antallal*. A szállás hazai résztvevőink részére a Schönherz Zoltán fiúkollégiumban volt, a külföldiek részére pedig szállodában.

Július 15-én, vasárnap különjáratú autóbuszokkal indultunk Tihany felé. Vezetőink ismertették a tájat, az útunkba eső műemlékeket. A nagyvázsonyi vár, Kinizsi Pál emlékének őrzője, különös élmény

RASZLER Károly rézkarca — C3

volt mindazok számára, akik még nem jutottak el ide, de azok is örömmel keresték fel újra, akik már korábban ismerték. Majd felcsillant a Balaton tükre és megérkeztünk legszebb nemzeti parkunkhoz, a tiha-nyí félszigeten keresztül az egykori bencés apátság épületéhez, amelyben *B. Supka Magdolna* művészettörténész tartalmas, gondolatokat ébresztő megnyitóbeszédével nyílt meg az V. Balatoni Kisgrafika Biennálé. Bár sajnáltuk, hogy különböző akadályok miatt a Biennálék sorozata nem a kezdeményező kezshelyi Balatoni Múzeumban folytatódott, örültünk, hogy a kiállítás ilyen rangos helyen nyílt meg. Magával a kiállítással kapcsolatban teljes terjedelmében közöljük *B. Supka Magdolna* katalógusi bevezetését, amely jó összefoglalását adja a látottaknak.

A katalógus külön sorolja fel a Magyar Tanácsköztársaság 60. évfordulója tiszteletére kiírt pályázat lapjait (26), a nemzetközi gyermekév pályázati lapjait (29), valamint a szabadon választott témájú grafikákat (150). A 24 oldalas katalógust 14 illusztráció gazdagította.

A díjazott művészek a következők voltak: *Stettner Béla* és *Szemethy Imre* a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának díjait, *Bognár Zoltán* és *Kalmár István* a Szakszervezetek Országos Tanácsának díjait, *Kovács Imre*, *Sulyok Gabriella* és *Tassy Béla* a Veszprém Megyei Tanács V.B. díjait, végül *Balla Margit* a Szakszervezetek Veszprém Megyei Tanácsának díját nyerte el.

A találkozó első napján sor került a vidéki csoportok titkáraival kibővült vezetőségi értekezletre, ahol aktuális témákat vitattak meg és döntöttek az 1980. évi országos találkozóról, amelynek színhelye Szombathely lesz.

Veszprém város tanácsának támogatásával szép kiállítású mappát kaptak a résztvevők, amely *Bognár Zoltán*, *Diskay Lenke*, *Fery Antal*, *Józsa János*, *M. Kiss József*, *Kőhegyi Gyula*, *Nagy László Lázár*, *Sterbenz Károly*, *Stettner Béla*, *Szilágyi Imre* és *Tellinger István* grafikáit tartalmazta.

Köszönet illeti *Poór Ferencet*, a veszprémi helyi titkárunkat, akinek áldozatkész munkája eredményeképpen az országos találkozók sorozata egy sikeres, maradandó emlékü találkozóval gazdagodott. A történelmi hűség kedvéért jegyezzük még meg, hogy a találkozón 74-en vettek részt.

Semsey Andor

ÖTÖDIK BALATONI KISGRAFIKAI BIENNÁLE 1979

TIHANYI MŰZEUM

Kisgrafikánk országos bemutatkozása a Biennálék jegyében a Balatonnal jegyezte el magát, — az eddigiek Keszthelyen zajlottak le, a jelenlegi, az ötödik, Tihany múzeumában nyílik meg. A poétikus helyszín úgy látszik hozzá tartozik ennek az intim művészetnek a nemzetközi atmoszférájához, hiszen legismertebb ágazatának, az ex librisnek európai kongresszusait az itáliai Comóban kezdeményezték, negyedszázada, s a legutóbbit, a XVII.-et a svájci Luganóban, tavaly tartották meg. A könyvek szellemi védjegyképe az ex libris világszerte a kultúra égíze és pártfogása alatt áll, eddig tizenhét országban teremtetett magának Baráti Köröket, Egyesületeket, majd nemzetközi Szövetséget, amelynek alapítói között magunkat is ott találjuk. S talán nem is véletlenül: ebben az országban talált először termő talajra a könyvnap gondolata is, fél évszázaddal ezelőtt.

Maga a grafika, mint a képi kifejezés eszköze, a leggyorsabban kapcsolódik — a képzőművészetek közül — a korjelenségekhez, elevenen reagál a társadalmi, szellemi eseményekre, mozgékony és dinamikus, — hatókörén belül a kisgrafikának külön sorsa is van. A kezünk ügyében tartható dolgokhoz, a kisméretű, magunk választotta művészi tárgyakhoz személyes élmények fűződnek, olvasás útján az illusztrációk, hírközlés révén a díszítményes nyomtatványok, gyűjtés következtében a bélyegek világában válunk benfentessé. A kicsiny formátum vonzereje a gondos-minuciózus művészi kivitel mellett abban is áll, ami az alkotóit formai-tartalmi tömörítésre, magvas, karakteres megjelenítésre készíti. A kiemelésként és elhagyásnak, vagyis a művészi absztrahálásnak olyan eszközeihez folyamodik a kisgrafika, amelynek az irodalmi műfajok közül leginkább a verssel rokonítják, — ritmusa, gondolatfűzése és képi metaforái révén. Sajátos műfaj, — s mint ahogyan a legköltőibb próza írója sem törvénytörően költő is egyben, ugyanúgy nem következik a legteljesebb grafikus képességből sem a kisgrafika művelésére való hajlam.

E kiállítás lapjait böngészve, a magyar grafika ismert egyéniségeinek stílusát, itt is, téveszthetetlenül felismerjük, ám azt is érezhetjük, mintha látásuk, gondolkodásuk természetébe kapnánk ezen a réven közelebbi bepillantást, — olyasfélé, mintha egy épület külső látványa mellett annak alaprajzából tájékozódhatnánk belső arányai felől.

KOVÁCS Imre rézkarca — C3

Összbenyomásként feltűnhet a látogatóknak e kiállítás hangulati színessége, kedélyi gazdagsága is. Ez nem csupán abból ered, hogy a művek alkotói igaz kedvéből született, szívüknek—elméjüknek kedves teremtmények, hanem két — pályázatként meghirdetett — inspiráló témának is köszönhető: az 1919-1979 évfordulót idézőnek, s a gyermekek világévének. Ezek hívták felszínre a lapok legjavának historikusan átszellemült, illetőleg elmélyülten játékos, költői hangvételét. Akadtak a művészek között, akik mindkét tárgykörben, mély és magas fekvésben hallatják hangjukat műveikben, s olyanok is, akik csak az egyikben, — a gyermekév-kínálta ritka alkalommal élve — felszabadult képzelettel, egyéni invencióval tárják szélesre a gyermekvilág kapuit.

Külön említés illeti meg itt azokat az alkotókat, akik nem közvetlenül a gyermekrajzok szellemében kívántak megszólalni, de egész munkásságuk révén állnak rokonságban az ember korai eszmélkedésével, s elgondolkodtatnak afelől, hogy ami a „felnőttművészetben” olykor a „naivra” emlékeztet, vajon nem a rendíthetetlen hűségnek a jele-e gyermekkorunk nagy álmódásaihoz, a lényeges dolgok felfedezésének és egybekapcsolásának egyszeri élményéhez. Eredetiség és egyszerűség a legfőbb közös ismérve az ilyen indíttatású művészetnek, — játékosága mélyen rejlő és komoly, — áhítatosságában is a gyermekí szent foglalatossághoz fogható. *Bangha Ferenc* kandi és groteszk látomásai, jelképpé szépülő borzas lényei ide vonzódnak, és *Szemethy Imre* vonalainak tisztasága, az egyszerű tárgyak jelentésének pásztorenékként való felcsendülése idevalósínak tűnik, nemkülönben *Perei Zoltánnak* a természettel egybefonódott, őseredeti világképe, a primitívekre emlékeztető expresszivitása.

Egyenest a gyermek alakjához és világához kapcsolódik *Ágotha Margit*, ám az, ahogyan a néma háttérből hirtelen a gyermekalak köré varázsolja a hatalmas diadalívét, — mint a magasban megállított ugatókötelét — ez már a játék átírása ujjongó, egyetemes jelképpé. *Diskay Lenkének* papiruszt és kopt szövetfoszlányokat idéző — artistikus stílusában a körhintázás gyermekkori szédületét és szenzációját sikerült megragadnia, *Keresztes Dóra* a mesék sajátlagos szimbólumaival teremt tiszta, autonóm gyermeki világot, míg *Kalmár István* törői metszett gyermekrajzvilága éppen éles kontrasztjával lep meg, a felnőttként vizionált „Toxin”-lapjaihoz viszonyítva. *Kovács Imre* mélyértelmű Kronosz-lapja mithoszt hív segítségül a jelenbe: kalapos aprógyerek kapaszkodik görcsösen az élő fa évgyűrűibe, s bújik így az időzabáló falánk, toprongyos vénember, Kronosz elől.

SZEMETHY Imre rézkarca — C3

Rékassy Csaba inkább közvetetten — Weöres Sándor gyermekien bölcs költészetén keresztül — kapcsolódik, „Memoir”-lapjain az emlékezet, az érzések és gondolatok visszaidézésének folyamatához, fokról-fokra hagyja el, érzékletes művészi eszközökkel a feledhetőt, s őrzi meg végül is a lényeges dolgok körvonalait. A technikai eljárások gazdag és leleményes egymásbajátászása új lehetőséget adott a sokszorosított grafikának a képi hasonlatok, tartalmi átírások, jelképek kifejezésére, ezekkel élnek, témáikban és stílusukban otthonosan *Stefanovits Péter*, *Szabó László*, és *Tassy Béla*, s a kisméretű grafika mintha sűrűbb szövésű mintázatba foglalná jellegzetes motívumaikat. *Rátkai Györgyöt* a kisebb felület kötelmei összefoglalóbb stílusra is készítetik, előadásmódjának finom poézise új, áttűnő képek, alakzatok, gomolygó emlékképek nyelvéen idézi 1919 történelmi hangulatát.

A témáikban és stílusukban régebb idő óta kiérlelt, markáns egyéniségek művészi profilján a kisgrafikai méret nem változtatott semmit, — zömüknél azért nem, mert az egészen nagy, és az egészen kicsiny arányok biztos érzéklésének közös a bölcsője, — ezek a művészek a grafika monumentalistái. Többen vannak ilyenek az eddigi témák kapcsán említettek között is, mondanivalójuk és előadásmódjuk nagyszabású jellegű jellemzi a kicsiny formátumban is *Csohány Kálmán*, *Gacs Gábor*, *Lenkey Zoltán*, *Feledy Gyula* és *Pásztor Gábor* forradalmi indulattól telített és hitelesített 1919-es lapjait. *Stettner Bélánál* katarzisképeinek, a rettenet és menekvés vészkiáltásainak továbbgyűrűzését adják e lapok, *Raszler Károly* rajzának dinamizmusa, lovának ágaskodása a keretet feszíti. *Sulyok Gabriella* goyái látomásai — „Barátnők” címszóval álcázva — nemeken felüli, egyetemes indulatról szólnak.

Az ex libris világhíró műfaja változatosan jelentkezik e kiállításon, s ezt érdekesen egészíti ki *Bognár Zoltán* rendkívül karakteres íróportréi Tersánszky J. Jenőről és Nagy Lászlóról, és képzőművészeti arcmásai Barcsay Jenőről, Czöbel Béláról és Vilt Tiborról, — *Barczy Pál* pedig Csontváry, Mednyánszky és Paál László alakjával együtt életművük szellemének idézését is megkísérli.

A tihanyi Kisgrafikai Biennálé anyaga eleven és gondolatébresztő, s bár sokarcúsága, mesterségbeli szépsége ehelyütt csak jelzésre szorítkozhatott, ennyiből is kitűnik, hogy ez a vállalkozás magában hordja gazdagodó jövőbeli perspektíváit, és egyre gyarapodó közönségének a műfaj sajátosságát és szépségeit ízező igényét is. Kedveltsége és terjedése, miként a könyveké volt, s az olvasásé: lassú, láthatatlan, de biztos, mint gyökereké a földben.

B. Supka Magdolna

BANGA Ferenc linómetszete – X3

FELEDY Gyula rézkarca – C3

Csohány Kálmán

CSOHÁNY Kálmán rézkarca — C3

1919 — 1979 TIZENHAT METSZET

A Magyar Tanácsköztársaság 60. évfordulójára patronáló szervezeteink támogatásával, és grafikusaink szíves közreműködésével a Kisgrafika Barátok Köre egy 16 lapot tartalmazó mappát adott közre. A 10 rézkarc és 6 linó- illetve műanyagmetszet készítői: *Ágotha Margit, Bálványos Huba, Csavlek András, Csohány Kálmán, Feledy Gyula, Gacs Gábor, Gácsi Mihály, Jurida Károly, Kádár János Miklós, Lenkey Zoltán, Pásztor Gábor, Raszler Károly, Reich Károly, Stettner Béla, Szabados Árpád és Zala Tibor*. A mappa művészi értékére, ünnepi kivitelére tekintettel méltán számítunk gyűjtőink érdeklődésére. A kiadvány 200 példányból csak 100 került forgalomba 160,- Ft-os áron a Balatoni Kisgrafikai Biennálé színhelyén, a Tihanyi Múzeumban. Körünk tagjai titkárunknál rendelhetik meg a szokásos módon.

Izeliől néhány lapot közlünk a mappából.

ZALA TIBOR

ZALA Tibor rézkarcá – C3

H Í R E K

Korábban hírt adtunk arról, hogy STEFAN KOTARSKI (1902–1975) lengyel ex librisgyűjtő és bibliofil, a varsóban működő lengyel ex libris-egyesület elhunyt elnöke gyűjteményét a varsói Nemzeti Könyvtárra (Biblioteka Narodowa) hagyta. Ez év május 5-én ebből az anyagból kiállítás nyílt meg, amelyről a 256 oldalas, gazdagon illusztrált katalógus ad képet. Stefan Kotarski az ex librist elsősorban mint kultúrtörténeti dokumentumot gyűjtötte, erre utal az is, hogy a katalógus a tulajdonosok neve szerint van összeállítva. Elsősorban a szláv könyvjegyeket gyűjtötte, valamint lelkes magyar barátsága kifejezésekként a magyarokat. 18.000 darabos gyűjteményében 7.500 lengyel, 3.800 csehszlovák, 2800 szovjet ill. orosz és 1.500 magyar ex libris volt, valamint 300 mappa. A kiállítás 1120 könyvjegyből a 965–1042. sorszámuak a magyarok, közöttük számos régi, XVIII–XIX. századból való ex libris. Stefan Kotarski megbecsülte népünk kultúráját, becsüljük meg mi is az ő emlékét.

A japán ex libris-egyesület, a NIPPON EX-LIBRIS ASSOCIATION 1978. októberében Tokióban rendezte meg első ex libris-kiállítását, amelyre körünk tekintélyes és nagy elismeréssel fogadott anyagot küldött ki. Nyilván a rendelkezésre álló hely nem tette lehetővé valamennyi kiállítását, csak 15 került bemutatásra a 23 európai országból származó 120 lap között, arányunkkal így is meg lehetünk elégedve. Kiállításra került neves japán művészek 150 lapja, valamint az 1943-tól 1978-ig az egyesület által publikált lap. Mintaszerűen kiállított, sajnos csak japán szöveggel ellátott gazdagon illusztrált könyv adott számot a japán ex libris 25 évről. Három magyar művész: GÁL FERENC, VÉN ZOLTÁN és TEM-PINSZKY ISTVÁN egy-egy lapja volt reprodukálva (Olaszországot és Lengyelországot csak 1–1 lap képviselte . . .) Feltűnő az az érdeklődés, amivel a japánok a mélynyomós technikák iránt mutatnak, mint-hogy ezek nálunk kuriózumszámba mennek. A könyvhöz egy angol nyelvű betétlap volt mellékelve a mai japán exlibrisről, ezt a szerző Hiroo Yamaguchi szíves engedelmével következő számunkban fordításban közölni fogjuk.

KOPASZ MÁRTA szegeden élő grafikusművész-tagtársunknak, a szegedi K.B.K. csoport-titkáranak 40 éves jubileuma alkalmával nagysikerű kiállítása volt Debrecenben 1979. február 20-án, amelyet Dr. Pethő Menyhért, a debreceni agrártudományi egyetem dékánja nyitott meg. Szegeden a Bartók Béla Művelődési Központban június 3-án nyílt újabb kiállítása, ezt Losonczy Miklós művészettörténész nyitotta meg. Itt említjük meg, hogy a közelmúltban a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Kopasz Mártának a címzetes docens címet adományozta, amelyhez őszinte örömmel gratulálunk.

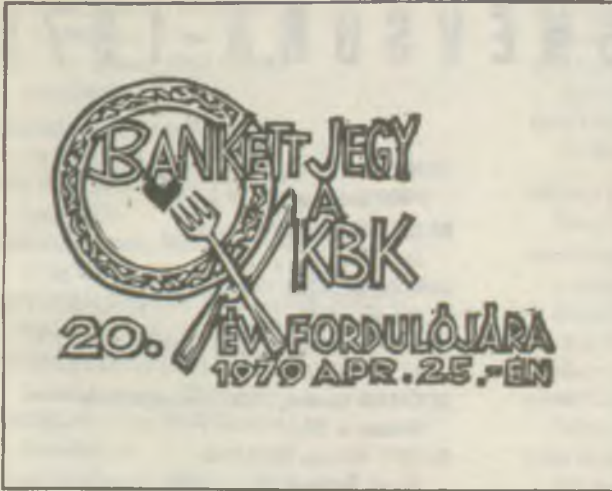

FERY Antal
fametszete — X2

ANTONI BROSZ-sal a krakkói nemzetközi ex libris-kongresszuson ismerkedtünk meg, ahol a rendezés egyik lelke volt. Beszélt magyarul (sok műfordítást készített nyelvünkről), ezt az ismeretét akkor szerezte, amikor a német invázió elől menekülő lengyelek a baráti Magyarországon találtak menedéket. Antoni Brosz a Dunántúlon dolgozott és amint mondta „... sem azelőtt, sem azután olyan jó dolgom nem volt és ezt soha Nektek el nem felejem ...” Rossz levélíró volt, sokan panaszkodtak elmaradozó válasza miatt, de ha valaki felkereste őt krakkói otthonában, számlálatlanul adott grafikával gazdagodva távozhatott. Az elmúlt év végén bekövetkezett halála őszinte jóbarátunktól fosztott meg minket.

Sohasem tudhatjuk, hogy melyik találkozáson lesz az utolsó. Amikor a luganói kongresszuson LEO ARRAS: belga barátunktól (közelebbről flamand, amire ő végtelenül büszke volt) elváltunk, a mielőbbi viszontlátásban reménykedtünk: Linzben, Budapesten vagy valamelyik cseh találkozón, hiszen mindenütt ott volt, ahol a baráti kapcsolatokat ápolni lehetett. Halálának híre mindnyájunkat megrendített. A magyar kisgrafikabarátok nevében küldött részvétnyilvánításukra özvegye válaszolt. Megírta, hogy Leo Arras! szelleme az utolsó pillanatig tiszta és világos volt, megadatott neki, hogy alig szenvedett. Betegségében őt meglátogató barátainak elmondotta, hogy elégedett, mert gazdag, jól eltöltött életet élt, szép családdal és sok jó baráttal büszkélkedhetett. Fia folytatni fogja gyűjtő-tevékenységét, mi pedig, magyar barátai kegyelettel őrizzük vendégszerető, melegszívű, jókedélyű lényének emlékét.

Az angol ex libris-élet, egyike a legrégebbieknak, de legelzártabbaknak is Európában, hallatta hangját, amikor meghívókat küldtek a The Bookplate Society által 1979. június 23–24-én megrendezendő Open Weekend-re, azaz szabad hétvégére. Ez alkalommal a Victoria and Albert-múzeumban kiállítást rendeztek „Az ex libris története Britanniában” címmel. A résztvevők megkapták a Bookplates in Britain című kis kiadványt és megvásárolhatták az ez alkalommal megjelent gazdagon illusztrált, szép kiállítású „British Bookplates” (Brit ex librisek) című könyvet, amelynek szerzője Brian North Lee volt. A megjelentek elhatározták, hogy a következő nemzetközi ex libris kongresszus Londonban lesz. (Ehelyütt is megjegyezzük, hogy a nemzetközi kongresszusok színhelyének kijelölése kizárólag a F. I. S. A. E. szabályszerűen összehívott közgyűlésén történhet, amelyre legközelebb a linzi kongresszuson fog sor kerülni.) Tagtársaink közül Szölgvényi Pálnak volt alkalma arra, hogy ezen az összejövetelen részt vehessen.

STETTNER Béla linómetszetei – X3

Körünk 1979. április 25-én ünnepelte fennállásának 20 éves jubileumát. Ez alkalommal a Fészek Művészklubban társasvacsorát rendeztünk, amelyen sok vidéki tagunk is megjelent. FERY ANTAL elnök üdvözölte a megjelenteket, majd Dr. Soós Imre ismertette röviden az elmúlt két évtized történetét.

A debreceni virágkarnevális sorozatában ez évben szünet állott be, így elmaradt a már hagyományos virágos ex libris-kiállítás is. Ehelyett a budatétényi kertészeti kutatóintézetben, a nagy népszerűségnek örvendő rózsakiállítással kapcsolatban 1979. május 21-én az MSZMP XXII. ker. Bizottsága MOSKÁL TIBOR és SEMSEY ANDOR közreműködésével rendezett kiállítást Róza az ex libriseken címmel. A kiállításról illusztrált katalógus is készült, amely szerint 230 rózsát ábrázoló ex libris és alkalmi grafika volt kiállítva, hazai és külföldi művészek alkotásai.

Az 1979. év első kiállítása STETTNER BÉLA újabb grafikáinak bemutatása volt január 2-án Szentendrén, a Pest megyei Művelődési Központban. A kiállítást B. Supka Magdolna művészettörténész, a magyar kisgrafika-ügyének egyik leglelkesebb szószólója nyitotta meg.

Művészeti vezetőnk, STETTNER BÉLA a miskolci József Attila Könyvtár kiállítótermében mutatta be 1979. január 18-án grafikáit. A kiállítást B. Supka Magdolna művészettörténész és CSOHÁNY KÁLMÁN grafikusművész ajánlották az érdeklődők figyelmébe.

KÖHEGYI GYULA grafikusművész műveiből a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum rendezett kiállítást, amelyet 1979. március 3-án Borbély László művészettörténész nyitott meg a Medgyessy-teremben.

A Ceglédi Ifjúsági Napok keretében 1979. március 17-én NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR és KIRÁLY LÁSZLÓ grafikáiból rendezett kiállítást Dr. Losonczy Miklós művészettörténész nyitotta meg.

SZÉKY PIROSKA grafikusművész tagtársunk 1979. május 6-án a boglárlelle (Balatonboglár) ún. Piros-kápolnában mutatta be újabb műveit. A megnyitó beszédet Frank János művészettörténész tartotta, közreműködött Béres Ferenc énekművész.

A K.B.K. TAGNÉVSORA-1979

- ÁBRAHÁM József, 8500 Pápa
Achim András u. 2.
- ALBRECHT Sándor, 8200 Veszprém
Schönherz Zoltán u. 15.
- ANDRUSKÓ Károly, Senta, Jugoszlávia
Vojislava Ilica 50.
- ARADY János, 4029 Debrecen
Csapó u. 98.
- ARANY TÓTH Tibor, 7630 Pécs
Pélmonostor u. 6.
- ARRAS, Leó Belgium, Lier
(meghalt 1979.)
- BACSUR Sándor, 2660 Balassagyarmat
Ifjúság u. 24.
- BAJÁRI Mihály, 1071 Budapest
Damjanich u. 18.
- BAKACSI Lajos, 6723 Szeged,
Retek u. 5/a.
- BAKSA Márta, 1144 Budapest
Csertő u. 18-20.
- BALATON Múzeum, 8360 Keszthely
- BALI Ferenc, 2700 Cegléd
Cifrakert
- BALOGH György, 5801 Mezőkovácsháza
Járási Könyvtár
- BALOGH Józsefné, 5820 Mezőhegyes
Sziklay S. u.5.
- BARABÁS Dénes dr. B. PÁNY Éva dr.,
Románia, Miercurea-Ciuc, Pationar B 12, R-4100
- BÁRBÓCZ Elekné, 4200 Hajduszoboszló
Árpád u. 27.
- BÁRDI Ilona 7623 Pécs,
Petőfi u. 48/1.,
- BÁTKY Zoltán, 6720 Szeged
Kossuth L. u. 4/b, l.6.
- BARTA Sándor, 6724 Szeged
Rigó u. 24.
- BÉKÉS Megyei Könyvtár 5600 Békéscsaba
Derkovits sor 4-6.
- BELDER, Josef de, Belgium, Lier,
Ogezlaan 21.
- BÉLI István, 1119 Budapest
Fehérvári u. 105/a.
- BERECZKY Tibor dr., 6722 Szeged
Bokor u. 7.
- BÉRCZES Judit dr., Tg. Mures, Románia, R-4300
Bodor Péter u. 28.
- BERZSENYI Dániel Megyei Könyvtár.
9700 Szombathely, P.f. 113.
- BEZZEGH Ernő 2700 Cegléd
József A.u. 9.
- BIRI Gábor, 4200 Hajdúböszörmény
Csanády u. 6.
- BITTÓ Endréné dr., 6721 Szeged
Sz. Mihály u. 4.
- BODNÁR Sándor, 3980 Sátoraljaújhely
Balassa u. 37.,
- BORSY Károly, 7623 Pécs
József Attila u. 26.
- CSEPEL Autógyár Művelődési Központ,
2311 Szigetszentmiklós, Pf. 38.,
- CSIBY Mihály 1163 Budapest
Veress Péter u. 70.,
- CSIZMADIA László, Pécs 7628
Tolbucsin u. 138.
- CSÚCS Ferenc, 1163 Budapest
Bodnár u. 50.
- CZUKOR Ágnes, 7622 Pécs
48-as tér 4.,
- DAMJANICH János Múzeum, 5000 Szolnok
Kossuth tér 4.
- DÁNIEL Viktor, 1124 Budapest
Kiss J. altb. u. 55.
- DARNAY Árpád, Szovjetunió, Kárpátalja,
Beregovo, Kalinyin ul. 7., 295510
- DÁVID Dezső, 2747 Törtel
Dózsa Gy.u. 33/a
- DÁVID István, 2133 Sződliget
Táncsics u. 8.
- DEÁK Ferenc 9600 Sárovar
Vágóhíd u. 5.
- DEMÉSSY Alajosné dr., 7620 Szeged
Tanácsköztársaság u. 6.
- DEMETER Jenő dr., Románia, Baraolt,
Str. Kossuth 105. R-4023
- DÉRY-MUZEUM, 4026 Debrecen
Déry tér
- DISKAY Lenke 1025 Budapest
Józsefhegyi u. 11.
- DOROGI Márton, 4150 Püspökladány
Árpád u. 15.,
- DÓROZSMAI Éva, 7622 Pécs
48-as tér 4.

- DRAVECZ József, 7633 Pécs
 Ybl Miklós u. 7/1.
- DUTKAY Dénes, 3254 Váraszó
 Szabadság u. 29.,
- EBERGÉNYI Tibor 3300 Eger
 Remenyik Zs. u. 11.
- EGERITS János, 8500 Pápa
 Lehel u. 1.
- ELEKES Vencel, Románia, Gheorgheni,
 Virág negyed Bl. 49/c. I/6, R-4200
- EÖTVÖS Károly Megyei Könyvtár, 8200
 Veszprém, Zalka Máté tér 4.
- ERDÉLYI Mária, 6721 Szeged
 Juhász Gyula u. 12.
- ERDÉLYI Tibor 9400 Sopron,
 Zrínyi u. 14.
- FÁBIÁN Tivadar, 3390 Füzesabony
 Baross u. 8.
- FARKAS Gézáné, 8500 Pápa
 Fő u. 22.,
- FARKAS István, 9600 Sárvár
 Dévai Bíró M. u. 1.
- FARKAS István, 3900 Szerencs
 Késmárk u. 15.
- FARKAS József, 1053 Budapest
 Károlyi M. u. 17.
- FERY Antal 1117 Budapest
 Fehérvári út 7.
- FILKORN Tibor, 7960 Sellye
 Malom u. 1.
- FODOR Attila, 7625 Pécs
 Ótemető u. 17.
- FODOR Odette, 6725 Szeged
 Petőfi S. u. 55/61.
- FRANK Pál, 1144 Budapest
 Füredi u. 11/b.
- FRAKNÓI Mária, 7624 Pécs
 Landler Jenő u. 1.
- FREJER Károly, 1111 Budapest
 Kende u. 9.
- GÁBOR Dénes, Románia, Cluj-Napoca,
 Str. Plopilor 12. R-3400
- GASZTONYI Ferenc, 8756 Nagyrécsa
- GAZSÓ László, 3300 Eger,
 Cifrakapu u. 144.
- GERÉB Judit dr., 1119 Budapest
 119. Pf. 33.
- GERGELY Mihály, 1029 Budapest
 Ördögárok u. 86.
- GILYÉN Nándor dr., 1026 Budapest
 Gárdonyi u. 49.
- GOMBOS László dr., 5000 Szolnok
 Mátyás kir. u. 9.
- GONDA György dr., 9700 Szombathely
 Jókai u. 34.
- GRUBER György, 1028 Budapest
 Kolozsvár u. 4/a.
- GULYÁS Mihály, 8801 Nagykanizsa
 Pf. 42.
- HADAS Lajosné dr., 6810 Hódmezővásárhely
 Zrínyi u. 8.
- HAJDUSZOBOSZLÓI Ált. Iskola Irodalmi
 Szakköre, 4200 Hajdusoboszló
 Kálvin tér 8.
- HAJÓS Erzsébet dr., 6720 Szeged
 Kazinczy u. 12.
- HAMPÓ Zoltán dr., 7633 Pécs
 Páfrány u. 41/a.
- HÁN Antal, 7633 Pécs
 Hajnóczy u. 11.
- HARDICSAY Gábor dr. 1067 Budapest
 Hunyadi tér 2.
- HARMATH Klára, 6726 Szeged
 Napkertsor 13.
- HATÁR Ilona, 2747 Törtel
 Petőfi u. 20.
- HATVANI Zsuzsanna, 1095 Budapest
 Mester u. 24.,
- HEGEDÜS Ferencné, 2700 Cegléd
 Pesti sor 27.
- HEGEDÜS Ilona, 6630 Mindszent
 Szt. István u. 4.
- HETEY Ottó dr., 7623 Pécs
 József A. u. 27.
- HEVES Megyei Könyvtár, 3300 Eger
 P.f. 30.
- HOÓS Elvira dr., 7621 Pécs
 Janus Pannonius u. 15.
- HORVÁTH Károly dr., 2131 Alsógöd
 József A. u. 8.
- HORVÁTH Klára 8200 Veszprém
 Stromfeld A. u. 40.
- HORVÁTH Sándor, 5136 Jászszentandrás
 Bartók Béla u. 5.
- HÓZENSTEINER Kálmánné, 7100 Szekszárd
 Székely B. u. 41.
- ILLYÉS Sándor Lászlóné dr., 1141 Budapest
 Jeszenák u. 82.
- IMETS László, Románia, Miercurea-Ciuc,
 Str. Tudor V1.c/2. R-4100
- IMRE István, 1035 Budapest
 Vörösvári u. 5.
- IMRE Lajos, 1021 Budapest
 Pálos u. 3.
- IMRE Miklós dr., 1014 Budapest
 Uri u. 51/53.

- IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM, 1091 Budapest
Üllői út 33/37.
- IVÁN Szilárd, 1124 Budapest
Fűrj u. 12.
- JAKABOS Zoltán, 7621 Pécs
Janus Pannonius u. 7.
- JÁSZAI Ilona dr., 7622 Pécs
Bajcsy Zsilinszky u. 12.
- JÁSZBERÉNYI Városi Járási Könyvtár,
5100 Jászberény, Dózsa Gy. u. 12.
- JELENCSEK Sándor, 8500 Pápa
Várkastély
- JILEK Zsuzsa dr., 8500 Pápa
Rózsa u. 32.
- JÓKAI MÓR Városi Könyvtár, 8500 Pápa
Várkastély, P.f. 47.
- JÓZSEF Attila Tudományegyetem Közp.
Könyvtára, 6720 Szeged
Dugonits tér 13.
- KALMÁR István, 1042 Budapest
József A. u. 39.
- KÁLÓCZY Piroska 8200 Veszprém
Halle 7/c.
- KAMPER Lajos, 9700 Szombathely
KISZ u. 16.
- KAPOSVÁRI Gizella, 5000 Szolnok
Móra F. u. 15.
- KASZÓ Elekné dr., 1025 Budapest
Árpád fejedelem u. 40.
- KATONA Gábor dr., 1122 Budapest
Maros u. 28.
- KÉKESI Lászlóné, 1024 Budapest
Mártírok u. 31/33.
- KELEMEN BÉLA dr., Budapest
(meghalt 1979.)
- KELEMEN Ottó ifj., 7633 Pécs
Dr.Bese Nagy J. u. 1/b.
- KELEMEN Tibor, 7633 Pécs
Hajnóczy u. 35.
- KERESI Ferenc, 3346 Belpátfalva
Bocskay u. 16.
- KERTÉSZ Dénes dr., 5462 Cibakháza,
Bercsényi u. 16.
- KIRICSI Ernő, 1027 Budapest
Erőd u. 14.
- KISFALVI Istvánné, 1025 Budapest
Kapy u. 3.
- KISMÁRTON József, 8300 Tapolca
József A. u. 48.
- KISS József, M. 1035 Budapest
Kerék u. 28.,
- KISS Károly, 7763 Egerág
Ipolyság u. 159.
- KISS Margit, 4220 Hajdúböszörmény
Désányi J. u. 7-9.
- KISS Terézia, 1023 Budapest
Harcsa u. 2.
- KMETY Ferenc, 1145 Budapest
Szugló u. 49.
- KOLTA Éva, 7622 Pécs
48-as tér 4.
- KOLUMBÁN Katalin, Románia, Talisoara,
Jud. Covasna, R-4027
- KOMÁROMI Imre, 2700 Cegléd
Retek u. 8.
- KOMÁROM Megyei Múzeumok Igazgatósága,
2892 Tata, Pf. 224.
- KOMÁROMI Járási Könyvtár, 2901 Komárom
Pf. 11.
- KOMLÓSY Antalné, 6728 Szeged
Gyümölcs u. 19.
- KOPASZ Márta, 6720 Szeged
M.Tanácsköztársaság u. 2.,
- KOPP György, 3900 Szerencs
Gyári kert 5.
- KOPPÁNY Attila, 9023 Győr
Bacsó B. u. 56.
- KORDA Béláné, 7623 Pécs
Varsányi u. 4.
- KÓRUSZ József, 1023 Budapest
Harcsa u. 2.
- KÓSA Bálint, Románia, Talisoara,
Jud. Covasna, R-4027
- KOVÁCS Albert, 6791 Szeged
Majális u. 38.
- KOVÁCS József, 7622 Pécs
Móricz Zs. tér 3.
- KOVÁCS Lajos, 8500 Pápa
Mészáros u. 1.
- KOVÁTS Ferenc, 7623 Pécs
Rét u. 37.
- KOVÁTS Károly dr., 2462 Martonvásár
Marx tér 1.
- KŐHEGYI Gyula, 1105 Budapest
Harmat u. 70.
- KÖRMENDI Kálmán, 1143 Budapest
Gizella u. 47.
- KÖRMÖCZY Margit, 6725 Szeged
Mátyás tér 4/b.
- KÖRÖSI Lajos, 1021 Budapest
Kuruclesi út 22/c.
- KRIER Rudolf dr. 6720 Szeged
Deák Ferenc u. 22.

- KURUCZ László, 2191 Bag
Árpád u. 17.
- LAKATOS László, Románia, Daj, Dealul Florilor
Block A/4, R-4650
- LÁSZLÓ Lászlóné dr., 1214 Budapest
Orion u. 5.
- LEHMANN Antal dr., 7628 Pécs
Tolbucin krt. 172.
- LENKEY István, 4028 Debrecen
Gvadányi u. 23.
- LIPPÓCZY Norbert, Lengyelország, Tarnów
Nowy Swiat 51., 33100
- MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA
1062 Budapest, Népköztársaság útja 71.
- MAJER Istvánné, 3014 Hort
Szabadság tér 23/a
- MAROSITS József, 9700 Szombathely
Diófa u. 4.
- MARTON István, 9938 Nagyrákos
Alsószer u. 6.,
- MARTYN Ferenc, 7621 Pécs
Káptalan u. 6.
- MÁTÉ Péter, 1144 Budapest
Csertő u. 18/20.
- MEDGYESI Lászlóné dr., 2700 Cegléd
Kossuth F. u. 7/9.
- MEDGYESI Miklós, 8400 Ajka
Tanácsköztársaság u. 20.
- MEDVE Andrásné dr., 1091 Budapest
Hurok u. 5.
- MELCZER János, 3300 Eger
Petőfi tér 4.
- MÉSZÁROS NÉ STENGE Katalin, 8500 Pápa
Kiss János altb. u. 40.
- MEZŐ Istvánné, 2700 Cegléd
Rákóczi u. 56/a.,
- MINÁRY NÉ TECHERT Anna, 1145 Budapest
Thököly út 162
- MIZSER Mihály, 2700 Cegléd
Csörgő u. 31.
- MOLNÁR Dénes, Románia, Tg. Mures,
Str. Lamtitei 19/17, R-4300
- MOLNÁR Dénesné, 1095 Budapest
Mester u. 59.
- MOLNÁR Erzsébet, 1194 Budapest
Kolozsvári u. 17.
- MOLNÁR Józsefné, 1149 Budapest
Kupa vezér u. 5.
- MOSKÁL Tibor, 1222 Budapest
Szekeres u. 14.
- NAGY Ádám, 6000 Kecskemét
Szabadság tér 5.
- NAGY Árpád Dániel, 1450 Budapest
P.f. 23.
- NAGY Dezső, 4032 Debrecen
Tanácsköztársaság u. 62.
- NAGY László Lázár, 2702 Cegléd
P.f. 1.
- NAGY László Lázárné, 2702 Cegléd
P.f. 1.
- NAGY Sándorné, 3246 Mátraderecske
Ált. Iskola
- NEMCSIK Jenő, 8200 Veszprém
Halle 7/c.
- NÉMETH Olivér, 6722 Szeged
Hajnóczy u. 33.
- NÉMETH Tibor, 8552 Vayola
P.f. 1.
- NÓGRÁDI László, 6722 Szeged
Mikszáth K. u. 3.
- NOVACEK, Dagmar, Jugoszlávia, Kranj,
Cesta Kokrkega Odrada 7,64000
- NOVACEK Péter, 7400 Kaposvár
Hársfa u. 7.
- NOVOTARSKAI István, 7621 Pécs
Munkácsy Mihály u. 43.
- OLÁH György, Csehszlovákia, Komarno,
Sidlisko VI/1. A.8/A 1. 94501
- ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Gyarpítási Oszt., 1827 Budapest
Museum krt. 14/16.
- ÖKRÖS András, 1089 Budapest
Diószeghy S. u. 7.
- PAIZS László dr., 8790 Zalaszentgrót
Lenin u. 23.
- PALÁSTHY Lajos, 1125 Budapest
Városkuti köz 2/c.
- PALLAY László dr., 7632 Pécs
Erika u. 3.
- PAPP Erzsébet dr., 1111 Budapest
Kruspér u. 7.
- PAPP Sándorné, 1133 Budapest
Rajk L. u. 64/b.
- PÁZMÁNY István, 1095 Budapest
Mester u. 4/b.
- PELLAI, dott. Enzo, Olaszország,
Somma Lombardo, Via Cavour 22. I-21019
- PELLE Attila, 3300 Eger
Gólya u. P/5.
- PEREI Zoltán, 1037 Budapest
Ürmöhegyi u. 22164/3 hrsz.
- PERESZNYÁK Sándorné dr., 6722 Szeged
Gutenberg u. 28.

- PESTI Antal, 2700 Cegléd
Teleki u. 15.
- PETHŐ Szabolcs, 1124 Budapest
Korponai u. 14.
- PETROVICS Sándorné, 2747 Törtel
Bessenyő dűlő 51.
- PITTMANN Ferenc, 7622 Pécs
POTE Kollégium, 48-as tér 24.
- PITTMANN László, 9700 Szombathely,
Köztársaság tér 13.
- PÓKA György, 5700 Gyula
Béke sugárút 68.
- POKOLY László dr., Kanada
- POMPOLA Károly, 1122 Budapest
Maros u. 23.
- POÓR Ferenc, 8200 Veszprém
Borsos J. u. 10/7
- RÁKÓCZY Ferenc, 1056 Budapest
Irányi u. 1.
- REMÉNYIK Andrea, 7622 Pécs
48-as tér 4.
- RÉTHY István, 1026 Budapest
Júlia u. 2/c.
- SÁRAI Gáborné, 1144 Budapest
Csertő u. 20.
- SEBESTYÉN Gergely, 7013 Cece
Szabadság tér 17.
- SEMSEY Andor dr. 1122 Budapest
M.Jakobinusok tere 4/b.
- SEMSEY Andorné dr., 1122 Budapest
M.Jakobinusok tere 4/b.
- SEREGÉLY József, 1036 Budapest
Árpád fejedelem u. 68.
- SIPOS Sándor, Románia, Tirgu-Mures,
Ciocanului 16/a., R-4300
- SÓLYOM Sándor, 8361 Keszthely
Vásár-tér 14.
- SOMFAINÉ PADOS Mária, 8500 Pápa
Gyurát Z. u. 2.
- SOMOGY Megyei Könyvtár, 7401 Kaposvár
P.f. 59.
- SOÓS Imre dr., 1061 Budapest
Népköztársaság u. 28.
- SOÓS Imre, 2700 Cegléd
Áchim A. u. 7/a.
- SOÓS Jánosné, 6794 Ullés, Tanya 169.
- SÖMENEK Zsuzsanna, 7622 Pécs
48-as tér 4.
- SPALLER Árpád, Románia, Oradea, B-dul
Magheru 20., R-3700
- STERBENZ Károly, 9400 Sopron
Ferenczi J. u. 50.
- STETTNER Béla, 1111 Budapest
Budafoki út 57/b.
- Gy. SZABÓ Béla, Románia, Cluj-Napoca,
Bólyai u. 7.
- SZABÓ Ilona, 7625 Pécs
Ajtósi Dürer u. 4/a.
- SZABÓ István, 7633 Pécs
Türr István u. 11/a.
- SZABÓ József 7765 Egerág
Pozsonyi u. 91.
- SZABÓ László, 4220 Hajdúböszörmény
Kossuth u. 13.
- SZÁSZ Sándorné, 1149 Budapest
Egressy u. 78.
- SZATYOR Győző, 7623 Pécs
Mártirok u. 44.
- SZEKERES Ferenc, 6728 Szeged
Kiskert u. 33.
- SZÉKELY Ákos, 9700 Szombathely
Deák F.u. 76/c.
- SZÉKY Piroska, 1098 Budapest
Epreserdő u. 14.
- SZENTESI Flórián, 7623 Pécs
Hőgyes E. u. 25/27.
- SZIGETI Istvánné, 1133 Budapest
Muk L. u. 5/c.
- SZILÁGYI Géza, 7625 Pécs
Aradi vértanúk u. 50.
- SZINETÁR Judit, 7621 Pécs
Rákóczi u. 35.
- SZOMOLÁNYI András, 7635 Pécs
Fekete u. 1.
- SZÖLGYÉMY Pál, 2500 Esztergom
Mikszáth K.u. 21.
- TAKÁCS Dezső, 7633 Pécs
Szántó Kovács J. u. 6.
- TAPOLCAI Városi Könyvtár, 8500 Tapolca
Tópart
- TARDOS Mária dr., 7633 Pécs
Tarr S.u. 2/a.
- TASI Miklós, 4200 Hajduszoboszló
Vöröshadsereg u. 15.
- TAVASZY Noémi, 1054 Budapest
Széchenyi u. 1.
- TIBOLD Attila, 8500 Pápa
Jókai u. 17.
- TÓKA János, 3300 Eger
Foglár u. 1.
- TÓTH Erzsébet, 7627 Pécs
Mező I. u. 75.
- TÓTH Imréné, 2700 Cegléd
Pesti u. 25.

- TÓTH Istvánné 6723 Szeged
Tarján széle 817/a.
- TÓTH Istvánné, 1124 Budapest
Fodor u. 78.
- TÜSKÉS Ferenc, 7625 Pécs
Surányi u. 25.
- URBÁN László, 1113 Budapest
Tornavár u. 22.
- ÜRMÖS Péter, 1114 Budapest
Fadrusz u. 26/c.
- VARGA Antal, 7621 Pécs
Toldi M. u. 8.
- VARGA Dezső, 7621 Pécs
Déryné u. 30.
- VARGA Edit, 1113 Budapest
Molnár Erik u. 7.
- VARGA István, 7622 Pécs
48-as tér 4.
- VÁRI GÁBOR, 1114 Budapest
Gellért rkp. 4.
- VÁRI GYÖRGY, 8200 Veszprém
Halle 7/E
- VÁRKONYI Károly, 4024 Debrecen
Blaháné u. 4.
- VARSÁNYI Pál, 1148 Budapest Kalapács u.7/a
- VASSNÉ GRÉCZY Judit, 6727
Duda u. 30.
- VÁSÁRHELYI Gyula, 3922 Taktaharkány
Honvéd u. 20/b.
- VASTAGH Józsefné, 6726 Szeged
Alsó kikötősor 7/a
- VECSERKA Zsolt, Románia, Tg.Mures
Str. Eminescu 63.
- VÉN Zoltán, 1122 Budapest
Gaál J.u. 34/b.,
- VERTEL József, 1024 Budapest
Tizedes u. 3.
- VIDA Ferencné, 1037 Budapest
Gyík u. 3.
- VIDA Klára dr., 1027 Budapest
Frankel Leó u. 12.
- VILLÁNYI János, 6239 Császártöltés
Tavaszi u. 24.
- VIRÁGH Zoltán dr., Románia, Brasov,
Str. A. Vlahatu 39.
- VIZVÁRI Béla, 1065 Budapest
Rudas L.u. 5.
- VÖRÖS Miklósné, 8800 Nagykanizsa
Vöröshadsereg u. 2/a
- VÖRÖS Vilmosné, 1117 Budapest
Fehérvári út 33/b
- ZALASZENTGRÓTI Járási Könyvtár
9790 Zalaszentgrót, Műv. Közp.
- ZEBEGÉNYI Klubkönyvtár, 2627 Zebegény
Kossuth u. 6.
- ZEMPLÉN MUZEUM 3900 Szerencs
Várkastély
- ZELENI Ferenc, 7625 Pécs
Budai Nagy A. u. 20.

RESUMEE

Der Verband für Freunde der Kleingrafik feierte 1979 den 20. Jahrestag seiner Gründung. Deswegen wird das Doppelheft 1–2, Jahrgang 1979 inhaltlich ganz dem Jubiläum gewidmet.

In der Einleitung beglückwünscht der Sekretär der Gewerkschaft für Kunstschaffende *Sándor OROSZ* die Künstler und die Freunde der Kleingrafik und würdigt die Ergebnisse, die der Verband erzielte, indem er das Interesse für die Kleingrafik weckte und den künstlerischen Geschmack bildete (Seite 1–2).

In dem Beitrag „20 Jahre Verband für Freunde der Kleingrafik“ führen *István RÉTHY* und *Dr. Imre SOÓS* die Leser durch die Geschichte der zwei Jahrzehnte, in denen das bedeutendste Ereignis der 13. Internationale Kleingrafik-Kongress war, der 1970 in Budapest stattfand (Seite 3–7).

Andor SEMSEY gibt einen Überblick über die während der vergangenen 20 Jahre veranstalteten Kleingrafik-Ausstellungen (Seite 9–10). Anschliessend teilt *Dr. Gábor KATONA* die Ergebnisse ihrer beider Angabensammlung, die Liste der stattgefundenen Ausstellungen und die Namensliste der Künstler, die sich an den Ausstellungen beteiligt haben, mit. Die Zahl hinter dem Namen des Künstlers zeigt die laufende Nummer der im Katalogverzeichnis auftretenden Ausstellung an (Seite 11–14).

Über die Verbände auf dem Land (Seite 17–21) kann man aus Anlass des Jahrestages erfreut feststellen, dass sich die Tätigkeit des Verbandes für Freunde der Kleingrafik nicht nur auf die Hauptstadt beschränkt, sondern dass die Sammler in zahlreichen Städten auf dem Land unter der Leitung des örtlichen Sekretärs eine vielseitige Tätigkeit entfalten. In der Stadt Pécs betätigt sich seit 1962 unter der Leitung von *Flórián*

SZENTESI eine aus 35 — 40 Sammlern bestehende Gruppe. Für eine gut organisierte Zusammenarbeit von hohem Niveau sorgten in Szeged die Grafikerin **Márta KOPASZ** und die Hauptbibliothekarin **Mária MAGYAR**. In Cegléd organisiert **László Lázár NAGY** seit 1971 unermüdlich Ausstellungen von hohem Niveau, Vorträge und Zusammenkünfte. Von ihnen stammt die Idee und die erste Verwirklichung zu dem jährlich stattfindenden Landestreffen für Freunde der Kleingrafik.

Der Beitrag von **Andor SEMSEY** „Unser Ruf in der Welt“ (Seite 22–25) handelt von der Teilnahme der ungarischen Künstler und Sammler an Kleingrafik-Ausstellungen im Ausland. Der erste Anlass war der 8. Kongress in Leipzig, an dem die ungarischen Sammler mit einer 9köpfigen Delegation teilnahmen. An dem folgenden Kongress in Paris konnten wir uns nicht beteiligen, aber durch den IV. Preis, den **Antal FERY** erhielt, blieb der Kongress in denkwürdiger Erinnerung. Zu dem 10. Kongress in Krakau fuhren 22 ungarische Sammler. Von dieser Zeit an waren unsere Sammler auf den weiteren Kongressen immer vertreten. In Como erhielt **Lenke DISKAY** einen 3. Preis. Hier wurde ein ungarischer Präsident in die FISAE gewählt, der danach bis zum Kongress in Budapest amtierte. 1972 wurde **Lenke DISKAY** auf dem Kongress in Helsingör mit dem 1. Preis ausgezeichnet. In Lissabon konnte das Ausstellungsmaterial aus technischen Gründen nicht beurteilt werden. Vom Kongress in Lugano kehrte **Zoltán PEREI** mit einem 3. Preis nach Hause zurück, den er für einen ausgestellten Holzschnitt erhalten hatte. Zahlreiche ungarische Künstler bekamen schon eine Ehrenerladung zu der Biennale in der polnischen Stadt Malbork. **Klaus RÖDEL**, der die dänische Zeitschrift *Exlibris* redigiert, schrieb über mehrere unserer Künstler. Mehrere sich auf Ungarn beziehende Artikel veröffentlichten die belgische *Graphia*, die dänische *Nordisk Exlibris Tidsskrift*, die französische *l'Ex Libris Français*, die italienischen *Grafica* und *Bianco et Nero*, die portugiesische *A Arte do Ex-Libris* und die Zeitschrift der FISAE, die *Exlibris-Revue*.

In dem Teil *In memoriam* erinnern wir uns an die während der zwei Jahrzehnte verschiedenen Sammler und Künstler (Seite 27–49). Auf den Seiten 50–52 geben wir in dem Artikel von **Andor SEMSEY** die aktuellen Fragen über die Kleingrafik und deren Sammlung bekannt. Der Verfasser hebt unter den künftigen Aufgaben die Erhöhung des Niveaus, die Einbeziehung neuer Künstler und die Verbesserung der Sammlermoral hervor.

„Ein alter Sammler“ die moralischen Regeln für die Kleingrafik-Sammlung werden den Lesern vorgelegt (Seite 54–56). Der Autor zeigt, wie man zu eigenen *Exlibris* kommen kann, wie eine Kleingrafik-Sammlung angelegt werden kann und wozu der Eigentümer der Kleingrafik und der Künstler berechtigt sind. Er betont, dass der Tausch die menschlichen Beziehungen fördere, deswegen müsse auf die Korrektheit dabei der größte Wert gelegt werden.

Andor SEMSEY schreibt über das VI. Landestreffen für Freunde der Kleingrafik, das im Juli 1970 in der historisch sehenswerten Stadt Veszprém stattfand. Unter den 74 Teilnehmern befanden sich auch liebe österreichische und slowakische Gäste (Seite 59–61). Am zweiten Tag des von **Ferenc POÓR** organisierten und gut gelungenen Treffens wurde die V. Balatoner Kleingrafik-Biennale in Tihany eröffnet, wobei die Teilnehmer anwesend waren. Die auf der Ausstellung ausgezeichneten Künstler waren: **Béla STETTNER**, **Imre SZEMETHY**, **Zoltán BOGNÁR**, **István KALMÁR**, **Imre KOVÁCS**, **Gabriella SULYOK**, **Béla TASSY** und **Margit BALLA**. Auf den Seiten 62–64 wird in vollem Umfang das Vorwort des Kataloges — verfasst von der Kunsthistorikerin und Mitarbeiterin der Ungarischen Nationalgalerie **Magdolna B. SUPKA** — das das ausgestellte Material der Tihanyer Ausstellung würdigt, veröffentlicht.

Nach den Nachrichten des in — und ausländischen *Exlibris* — Lebens (Seite 69–71) wird die neuste Mitgliederliste des Verbandes für Freunde der Kleingrafik bekanntgegeben (Seite 72–77).

JÓZSA János rézkarca — C3

és fametszete — X2

RÉSUMÉ

Le Cercle des Amis de la Petite Graphique a fêté en 1979 ses vingt ans d'existence. C'est pourquoi notre revue se voue la presque totalité du numéro 1—2 de l'année 1979 à la fête anniversaire.

Dans l'article préliminaire *Sándor OROSZ*, secrétaire du Syndicat des Travailleurs de l'Art présente ses compliments aux collectionneurs, créateurs et les amis de la petite graphique en appréciant les résultats du Cercle, se réalisés dans le réveil de l'intérêt envers l'art graphique et dans l'éducation du bon goût. (P.1—2.)

Dans l'article intitulé „L'activité de 20 années de la KBK” (P.3—7.) *István RÉTHY* et *Dr. Imre SOÓS* font parcourir le lecteur sur l'histoire de la décennie passée, dont le fait saillant était le 13ème Congrès Internationale de la Petite Graphique, organisé en 1970 à Budapest.

Andor SEMSEY donne un tableau récapitulatif sur les expositions de la petite graphique organisées durant ces vingt ans (P.9—10.). A ce propos il publie les résultats de son ouvrage commune avec *Dr. Gábor KATONA*: la liste des expositions de la période avec le tableau des artistes participants. Les numéros figurants après les noms indiquent les expositions. (P.11—14.)

En parlant des cercles de province (P.17—21.) à l'occasion de l'anniversaire on peut constater heureusement que l'activité de la KBK ne se borne seulement à Budapest. En nombre d'endroits, sous la direction des secrétaires locaux, les groupes de collectionneurs déploient d'activité de divers sens. E.G. à Pécs fonctionne un groupement du nombre de 40 collectionneurs depuis 1962. Leur secrétaire est l'excellent *Flórián SZENTESI*. A Szeged c'étaient *Márta KOPASZ*, artiste graphique et *Mária MAGYAR* bibliothécaire en chef qui ont entretenu la collaboration organisée des collectionneurs. Dans la ville de Cegléd l'infatigable *László Lázár NAGY* organise des expositions, conférences de bonne qualité. L'idée de la réalisation des Entrevues Nationales des Collectionneurs de la Petite Graphique est né chez les collectionneurs de la même ville.

L'article d'Andor SEMSEY „Notre réputation dans le monde entier” (P.22–25.) traite la participation de nos artistes et collectionneurs aux congrès d'ex libris à l'étranger. Les collectionneurs hongrois ont participé la première fois au 8ème Congrès de Leipzig avec une délégation de 9 membres. Nos membres étaient absents du Congrès de Paris où Antal FERY a gagné le 4ème prix. Le 10ème Congrès de Cracovie est déroulé avec la participation de nos 22 membres. Depuis lors nos représentants étaient toujours présents aux congrès. C'est Lenke DISKAY qui a gagné à Como un 3ème prix. Ici on a nommé un collectionneur hongrois le président de la FISAE qui resta dans sa fonction jusqu'au Congrès de Budapest. — En 1972, à l'occasion du Congrès de Helsingör, Lenke DISKAY a gagné le premier prix. A Lisbonne la collection des artistes hongrois ne fut pas présentée au jury à cause des difficultés techniques. C'est Zoltán PEREI qui a remporté de Lugano un troisième prix. Plusieurs artistes hongrois ont reçu l'invitation honorable du Biennale de Malbork. La série danoise Exlibristen — sous la direction de l'excellent Klaus RÖDEL — a publié très souvent sur les artistes hongrois. Plusieurs articles relatifs à nos artistes sont parues dans les revues suivantes: Graphia, Nordisk Exlibris Tidskrift, l'Ex Libris Français, Grafica, Bianco e nero, A Arte do Ex-Libris, et enfin la revue de la FISAE: l'Exlibris Revue.

Dans notre rubrique „In memoriam” (P.27–49.) plusieurs auteurs évoquent le souvenir de nos artistes, collectionneurs célèbres, décédés durant les derniers vingt années.

Nous publions sur les pages de 50 à 52 l'article de S. A. sur les plus importantes questions de la création et collection des petites graphiques. D'après l'auteur les tâches les plus indispensables du futur seront: mettre au niveau des créations actuelles, intéresser des nouveaux artistes à la création des petites graphiques et l'amélioration de la morale de l'échange.

„Un Vieux Collectionneur” publie le „Code de la Politesse” de l'échange (P.54–56.). L'auteur traite le moyen de l'acquisition d'un propre ex libris, les méthodes de la formation d'une collection. Il donne au relief l'importance de l'échange, qu'est le développement des rapports humaines. On ne doit faire l'échange que correctement.

Andor SEMSEY écrit sur le Sixième Entrevue Nationale des Collectionneurs que se déroula en juillet 1979 dans la ville historique hongroise de Veszprém. (P.59–61.) Parmi les 74 participants étaient présents nos chers amis venus de l'Autriche et Slovaquie. L'organisateur de la manifestation bien réussie était Ferenc POÓR. Le lendemain de l'entrevue les participants ont visité le Musée de Tihany, à l'occasion du vernissage du 5ème Biennale de Balaton de la Petite Graphique. Les artistes y rétribués étaient: Béla STETTNER, Imre SZEMETHY, Zoltán BOGNÁR, István KALMÁR, Imre KOVÁCS, Gabriella SULYOK, Béla TASSY et Margit BALLA. Nous publions sur les pages de 62 à 64 le préface du catalogue de Mme Magdolna B. SUPKA, membre de la Galerie Nationale Hongroise. Sa texte contient l'appréciation des oeuvres y exposés.

Après les nouvelles (P. 69–71.) nous publions la liste récente des noms des membres de la KBK. (P.72–77.).

STETTNER Béla linómetszete — X3

III/KUL 64/1978 — Megjelent 500 példányban 7 ív (A/5) terjedelemben
79507 DATORG Nyomda — F. v.: Harkai József

KIADVÁNYOK

Felhívjuk, különösen új tagjaink figyelmét, hogy az alábbi kiadványaink titkárunknál megrendelhetők:

Lipcsei kongresszusi mappa 10 linó és fametszettel	20.- Ft
Hamburgi kongresszusi mappa 10 linó és fametszettel	20.- Ft
1967 Bpesti Baráti Találkozó kiállítási katalógusa	5.- Ft
Ugyanezen Találkozó mappája 20 linó és fametszettel	40.- Ft
Comoi kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel	40.- Ft
KBK 10 éves Jubileumi Évkönyve, lenvászonkötésben, 168 oldal terjedelemben, 55 illusztrációval, Kner nyomda gondozásában	80.- Ft
A XIII. Budapesti Nemzetközi Kongresszus mappája, 37 linó és fametszettel, lenvászonkötésben	87.- Ft
Kisgrafikai Értesítő II. kötete. Folyóiratunk 1968–71. évfolyamai kötve 442 oldal terjedelemben. Már csak néhány példány. (Az első kötet már elfogyott)	100.- Ft
Dániai kongresszusi mappa, 30 fa és linómetszettel	60.- Ft
Jugoszláviai kongresszusi mappa 12 fa és linómetszettel	30.- Ft
German Ratner moszkvai grafikus mappája 10 műanyagmetszettel	30.- Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel	50.- Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa 20 linó és fametszettel, valamint 8 rézkarral	130.- Ft
Ady lapok — 15 fa-, linó-, rézmetszet, szitanyomat és rézkarc	150.- Ft
Bordás Ferenc: Harminc fametszet c. mappája	40.- Ft
Varga Nándor Lajos: 25 Ex libris	130.- Ft
1919–1979 — Tizenhat metszet. (Tíz rézkarc + hat linó)	160.- Ft

Titkárunk címe: Csiby Mihály — 1163 Budapest, Veres P. u. 70.

Vidéki megrendelés esetén 6.- Ft portóköltséget levélbélyegben mellékeljenek.

**Művészi grafikák, élenjáró művészeink alkotásai
a KÉPCSARNOK budapesti és vidéki termeiben**

